

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СВІСТЕЛЬНИК І. Р., ВЕЛИЧКОВИЧ Н. П.

**ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ  
ЩОДО СКЛАДАННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ**

для студентів, магістрантів, аспірантів  
ВНЗ фізкультурного профілю

ЛЬВІВ  
2015

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СВІСТЕЛЬНИК І. Р., ВЕЛИЧКОВИЧ Н. П.

**ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ  
ЩОДО СКЛАДАННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ**

для студентів, магістрантів, аспірантів  
ВНЗ фізкультурного профілю



ЛЬВІВ  
2015

УДК 01:378:796

ББК 91.9:75

С 24

**Серія „Інформаційне забезпечення фізичного виховання, спорту і туризму”  
Започаткована 2009**

**Свістельник І. Р.** Практичні рекомендації щодо складання бібліографічного опису для студентів, магістрантів, аспірантів ВНЗ фізкультурного профілю / Свістельник І. Р., Величкович Н. П. – Л. : [б. в.], 2015. – 65 с. – (Серія „Інформаційне забезпечення фізичного виховання, спорту і туризму” ; вип. 3).

**Рецензенти:** Заневський І. П. – д-р техн. наук, проф.;

Бріскін Ю. А. – д-р наук з фіз. виховання і спорту, проф.

У практичних рекомендаціях із залученням значного обсягу ілюстративного, довідкового матеріалу розтлумачено правила складання бібліографічного опису інформаційних джерел, що продиктовані чинними в Україні стандартами та вимогами Атестаційної колегії МОН України. На конкретних прикладах показано їх застосування у науковій сфері галузі фізичної культури і спорту.

Рекомендації будуть корисні студентам, магістрантам, аспірантам і всім, кому доводиться складати бібліографічний опис документів.

© Свістельник І. Р., Величкович Н. П., 2015

## ЗМІСТ

<b>ПЕРЕДМОВА</b> .....	<b>6</b>
<b>РОЗДІЛ 1. Бібліографічний опис інформаційних джерел</b> .....	<b>7</b>
1.1. Об'єкти бібліографічного опису.....	7
1.2. Приписані джерела інформації.....	7
1.3. Мова бібліографічного опису .....	8
1.4. Знаки приписаної пунктуації.....	9
1.4.1. Нерозривний пробіл.....	12
1.5. Скорочення слів і словосполучень.....	13
1.6. Вживання числівників.....	15
1.7. Вибір способу бібліографічного опису.....	17
1.7.1. Запис під заголовком, що містить ім'я особи.....	18
1.7.2. Запис під назвою.....	18
<b>РОЗДІЛ 2. Однорівневий бібліографічний опис</b> .....	<b>19</b>
2.1. Заголовок бібліографічного запису.....	20
2.2. Основна назва.....	21
2.3. Загальне позначення матеріалу.....	22
2.4. Паралельна назва.....	23
2.5. Відомості, що стосуються назви.....	23
2.6. Відомості про відповідальність.....	25
2.7. Відомості про видання.....	27
2.8. Специфічні відомості.....	28
2.9. Вихідні дані.....	28
2.10. Фізична характеристика.....	31
2.11. Відомості про серію.....	33
2.12. Примітки.....	33
2.13. Міжнародний стандартний номер книги.....	34
2.14. Міжнародний стандартний номер друкованого чи електронного видання.....	34

<b>РОЗДІЛ 3. Багаторівневий бібліографічний опис.....</b>	<b>34</b>
<b>РОЗДІЛ 4. Аналітичний бібліографічний опис.....</b>	<b>36</b>
4.1. Відомості про складову частину документа.....	36
4.2. Відомості про документ у цілому.....	36
4.2.1. Опис частини книги.....	37
4.2.2. Опис статті з газети.....	38
4.2.3. Опис статті з журналу.....	38
4.2.4. Опис статті зі збірника.....	39
<b>РОЗДІЛ 5. Бібліографічний опис дисертації, автореферату дисертації.....</b>	<b>42</b>
5.1. Опис дисертації.....	42
5.2. Опис автореферату дисертації.....	45
<b>РОЗДІЛ 6. Бібліографічний опис електронних документів.....</b>	<b>47</b>
<b>РОЗДІЛ 7. Правила оформлення посилань на архівні документи.....</b>	<b>48</b>
<b>ДОДАТОК 1. Приклади оформлення бібліографічного запису.....</b>	<b>54</b>
<b>ДОДАТОК 2. Спільний українсько-російський алфавіт.....</b>	<b>60</b>
<b>ДОДАТОК 3. Відмінності між вимогами АК МОН України.....</b>	<b>61</b>
<b>до списку літератури та правилами ДСТУ ГОСТ 7.1:2006.....</b>	<b>61</b>
<b>ДОДАТОК 4. Лексика перекладу учених ступенів.....</b>	<b>63</b>
<b>СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....</b>	<b>65</b>

## ПЕРЕДМОВА

У процесі наукової діяльності на всіх її етапах відбувається робота з бібліографічною інформацією: інформаційні документи доводиться називати, посилатися на них, складати списки. При цьому форма подання бібліографічних даних є уніфікована – це бібліографічний опис джерел, який подає певний набір відомостей про документи, що характеризують їхні найважливіші ознаки.

Регулятором у цій сфері виступає система державних і міжнародних стандартів: ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання" [1], ДСТУ ГОСТ 7.80:2007 "Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання", [2], ГОСТ 7.82-2001 "Библиографическая запись. Библиографическое описание электронных ресурсов. Общие требования и правила составления" [3], ДСТУ 3582–97 „Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила” та ряд інших. Вимоги цих стандартів поширюються на всі установи, що складають бібліографічний опис документів (бібліотеки, органи науково-технічної інформації, центри національної бібліографії, видавництва тощо), а також є обов'язковими для науковців, що у процесі оформлення результатів власних досліджень складають пристатейні списки літератури, списки використаних джерел до курсових, дипломних, магістерських і дисертаційних робіт.

У другому виданні рекомендацій щодо складання бібліографічного опису ми намагалися розтлумачити вимоги чинних в Україні стандартів у їх якнайтіснішому зв'язку з практикою наукової діяльності, залучивши широкий ілюстративний матеріал. Висвітлено відмінності між вимогами стандартів та Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України до бібліографічного опису джерел. Вже відомі правила доповнено новими прикладами, довідковими матеріалами, таблицями. Видання об'єднало у собі багато корисної довідкової інформації. Сподіваємося, що воно полегшить дослідникам роботу з бібліографічною інформацією і сприятиме їхній успішній науковій діяльності.

Автори

## РОЗДІЛ 1

### БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ОПИС ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

#### 1.1. Об'єкти бібліографічного опису

Об'єктом опису можуть бути всі види опублікованих (у тому числі й депонованих) і неопублікованих документів на будь-яких носіях — книги, серіальні та інші продовжувані ресурси, нотні, картографічні, аудіовізуальні, образотворчі, нормативні і технічні документи, мікроформи, електронні ресурси, тривимірні штучні чи природні об'єкти, складові частини документів, групи однорідних і різнорідних документів.

Об'єктом бібліографічного опису може бути **одночастинний** документ (книга, брошура тощо), **багаточастинний** (багатотомне, серіальне видання) або **складова частина документу** (стаття, глава, розділ і т. ін.). Структура об'єкта зумовлює структуру його опису. За структурою розрізняють три види бібліографічного опису:

- **однорівневий бібліографічний опис** – містить один рівень; його складають на одночастинний документ (книга, брошура), завершений багаточастинний документ (зібрання творів, багатотомні видання) в цілому, окрему фізичну одиницю (том, випуск) або групу фізичних одиниць (томів, випусків) багаточастинного документа;
- **багаторівневий бібліографічний опис** – містить два і більше рівнів; його складають на багаточастинний документ (зібрання творів, багатотомні видання) в цілому або окрему фізичну одиницю (том, випуск), а також групу фізичних одиниць (томів, випусків) багаточастинного документа;
- **аналітичний бібліографічний опис** – складають на частину документа (окрема стаття зі збірки, журналу або газети, окрема глава чи розділ).

#### 1.2. Приписані джерела інформації

Для забезпечення точності бібліографічного опису його складають безпосередньо за самим документом, маючи його перед очима (de visu).

Інформацію для складання бібліографічного опису беруть із самого видання. Кожній зоні опису приписане певне джерело бібліографічної інформації (титульний аркуш книги, видання в цілому та ін.) [3]. Якщо відомості взято не з приписаного джерела або сформульовано на основі аналізу видання, в описі їх наводять у **квадратних дужках**.

<i>Зона опису</i>	<i>Приписане джерело інформації</i>
Заголовок бібліографічного запису	Будь-яке джерело
Назва та відомості про відповідальність	Титульна сторінка
Відомості про видання	Титульний аркуш (головна і зворотна сторінки), випускні та надвипускні дані
Вихідні дані	Титульний аркуш (головна і зворотна сторінки), випускні та надвипускні дані
Фізична характеристика	Документ у цілому
Серія	Титульний аркуш, обкладинка, корінець, випускні та надвипускні дані
Примітки	Будь-яке джерело
Міжнародний стандартний номер і умови доступності	Будь-яке джерело

**1.3. Мова бібліографічного опису** зазвичай відповідає мові, якою наведено вихідні дані документа.

#### **У виданні**

Заневський І. П. Комп'ютерна математика та моделювання складних систем у спорті

Заневский И. Математическое и компьютерное моделирование системы „спортсмен-лук-стрела”

Svistelnyk I., Zanevskyu I.  
Sport information and research for physical education in Ukraine

#### **В описі**

Заневський І. П. Комп'ютерна математика та моделювання складних систем у спорті

Заневский И. Математическое и компьютерное моделирование системы „спортсмен-лук-стрела”

Svistelnyk I. Sport information and research for physical education in Ukraine / Svistelnyk I., Zanevskyu I.



Окремі елементи опису можна наводити мовою установи, яка складає бібліографічний опис. Це, зокрема, загальне позначення матеріалу (див. п. 2.3) та специфічні відомості (див. п. 2.8).

Описи документів, що опубліковані мовами з особливою графікою (арабською, китайською, японською тощо) наводять у перекладі або транслітерації.

#### 1.4. Знаки приписаної пунктуації

Елементи бібліографічного опису відокремлюють знаками приписаної пунктуації – умовними розділовими знаками. Від звичайних граматичних знаків вони відрізняються тим, що виконують функцію розпізнавання зон та елементів опису, що робить їх універсальними для різних мов і форм каталогізації.

Зонам опису приписані такі знаки пунктуації та математичні символи:

- **крапка** – відокремлює заголовок від опису:

Вергілій. Енеїда

Muchin W. Fizjoterapia

*(тут крапка означає і скорочення, і кінець заголовку опису)*

- – **крапка і тире** – відокремлює зони бібліографічного опису:

– 3-тє вид. – Т. : Підручники і посібники, 2001. – 110 с.

- **кома** – ставиться перед датою видання, накладом, ISSN у зоні серії:

, 2013

, 500 прим.

, ISSN 0363-5465

**двокрапка** – перед кожною групою підназв, перед назвою видавництва, перед ціною і відомостями про ілюстрації:

: довідник : пер. з нім.

: Перун

: 34 грн

: іл.

; **крапка з комою** – перед зазначенням розміру, номером випуску серії та в межах одного бібліографічного елемента для відокремлення однорідних понять, наприклад:

; 22 см

(Серія „Інформаційне забезпечення фізичного виховання, спорту і туризму” ;  
вип. 6)

Херсон ; Миколаїв

/ **навскісна риска** – перед відомостями про відповідальність:

навч. посіб. / Є. Голубій

// **дві навскісні риски** – перед назвою документа в цілому в аналітичному описі:

// Фізична активність, здоров'я і спорт

() **круглі дужки** – обмежують зону серії, наприклад:

(Бібліотека вчителя).

[] **квадратні дужки** – вказують, що відомості одержані для опису не безпосередньо з документа, а запозичені з інших джерел або їх самостійно сформулював укладач опису:

[1971?]

[Електронний ресурс]

+ **знак плюс** – перед відомостями про супровідний матеріал:

+ 1 електрон. опт. диск

= **знак рівності** – попереду паралельної назви, наприклад:

Африканські казки та оповідання = Tales and stories of Africa

В кінці бібліографічного опису ставлять крапку.

Усередині елементів бібліографічного опису чи окремих фраз використовують граматичні розділові знаки відповідно до норм мови, якою складено опис.

Заголовки видань, статей та інших друкованих матеріалів, власні назви видавництв та періодичних видань (назви газет, журналів) подають у бібліографічних посиланнях та списку використаної літератури **без лапок**.

<i>У тексті:</i>	<i>У бібліографічному описі:</i>
Підручник «Фізіологія людини»	Фізіологія людини : підручник
Видавництво «Перун»	: Перун,
Стаття «Рухова активність у способі життя студентської молоді»	Рухова активність у способі життя студентської молоді

Лапки ставлять лише в авторському тексті. Якщо заголовок публікації подано у лапках, то в описі їх відтворюють **обов'язково**.

<i>У тексті:</i>	<i>У бібліографічному описі:</i>
Стаття «Варіативний модуль "Волейбол"»	Варіативний модуль "Волейбол"
Стаття «"Забави козачат" (свято для учнів 5 – 7-х класів)»	"Забави козачат" (свято для учнів 5 – 7-х класів)

Для розрізнення приписаної та граматичної пунктуації застосовують **проміжок в один друкований інтервал** до і після приписаного знака. Виняток становлять лише крапка та кома – проміжки ставлять лише після них. Знаки „крапка з комою” і „три крапки” не є винятками.

Проміжок в один друкований інтервал застосовують також між ініціалами, між ініціалами і прізвищем:

**Стороженко С. М.**

(Стороженко *пробіл* С. *пробіл* М.)

**/ В. Г. Осінчук, Є. Н. Приступа, М. В. Данилевич**

(/ *пробіл* В. *пробіл* Г. *пробіл* Осінчук, *пробіл* Є. *пробіл* Н. *пробіл* Приступа, *пробіл* М. *пробіл* В. *пробіл* Данилевич)

### 1.4.1. Нерозривний пробіл

У деяких випадках розрив рядка в місці пробілу небажаний. Для уникнення цього використовують **нерозривний пробіл**, що не дозволяє програмам відображення і друку розривати рядок. У Word нерозривний пробіл ставлять сполученням клавіш **Ctrl+Shift+пробіл**. Застосовувати цей пробіл варто у таких випадках:

1) між двома ініціалами і між ініціалами та прізвищем:

Боберський І. М.;

2) після географічних скорочень:

м. Харків, смт Веселе, пр. Свободи;

3) між знаками номера і параграфу та цифр, які відносяться до них:

№ 4, § 12;

4) всередині скорочень типу:

і т. д., у т. ч., і т. ін.

5) між числами та одиницями вимірювання:

246 с., 2014 р., 15 см, 50 кг;

С. 24

б) перед тире в реченні:

Київ – столиця України,  
поїзд Львів – Херсон,  
закон Бойля – Маріотта,  
студенти I – III курсів;

7) перед і після тире у бібліографічному описі, зазначаючи сторінки:

С. 45 – 48

8) між групами цифр в багатозначних числах, по три цифри справа наліво:

480 000 мешканців;

9) перед номерами версій програмних продуктів та частинами їх назв, які складаються з цифр та скорочень:

Windows XP, GNOME 2.8;

10) після прийменників та сполучників, особливо однолітерних або які починають речення, передусім в заголовках:

До питання тлумачення термінів "фізична реабілітація" та "фахівець з фізичної реабілітації";

11) після частки «не», перед частками «би», «чи», «же»:

не були предметом дослідження,

взяли би участь,

у тому ж випуску.

### 1.5. Скорочення слів і словосполучень

Для забезпечення компактності бібліографічного опису можна застосовувати скорочення слів і словосполучень відповідно до ДСТУ 3582–97 [4; 5], пропуск частини елемента тощо.

<i>У тексті:</i>	<i>У бібліографічному описі:</i>
автореферат	автореф.
автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту	автореф. дис. ... д-ра наук з фіз. виховання і спорту
автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук	автореф. дис. ... канд. біол. наук
аспірант	асп.
випуск	вип.
дисертація	дис.
доктор наук з фізичного виховання і спорту	д-р наук з фіз. виховання і спорту
за редакцією	за ред.
кандидат педагогічних наук	канд. пед. наук
конгрес	конгр.
конференція	конф.
наукова монографія	наук. моногр.
науково-практичний	наук.-практ.
професор	проф.
секунда	с
спеціальність	спец.
сторінка	с.

студент	студ.
студентський	студент.
том	т.
та інші	та ін.
хвилина	хв
частина	ч.
число (журналу)	чис.

### Скорочення назв місяців року

<i>в українській мові</i>		<i>у російській мові</i>	
<i>у тексті</i>	<i>в описі</i>	<i>у тексті</i>	<i>в описі</i>
січень	січ.	январь	янв.
лютий	лют.	февраль	февр.
березень	берез.	март	<i>не скорочують</i>
квітень	квіт.	апрель	апр.
травень	трав.	май	<i>не скорочують</i>
червень	черв.	июнь	- // -
липень	лип.	июль	- // -
серпень	серп.	август	авг.
вересень	верес.	сентябрь	сент.
жовтень	жовт.	октябрь	окт.
листопад	листоп.	ноябрь	нояб.
грудень	груд.	декабрь	дек.

### Скорочення назв міст

Скороченню підлягають тільки ті назви міст і тільки у тій формі, що наведені у нижчеподаній таблиці.

<i>в українській мові</i>		<i>у російській мові</i>	
Дніпропетровськ	Д.	Днепропетровск	<i>не скорочують</i>
Київ	К.	Киев	- // -

Ленінград	<i>не скорочують</i>	Ленинград	Л.
Львів	Л.	Львов	<i>не скорочують</i>
Москва	<i>не скорочують</i>	Москва	М.
Одеса	О.	Одесса	<i>не скорочують</i>
Санкт-Петербург	С.Пб.	Санкт-Петербург	СПб.
Сімферополь	Сімф.	Симферополь	<i>не скорочують</i>
Тернопіль	Т.	Тернополь	- // -
Харків	Х.	Харьков	- // -

У бібліографічних описах, складених мовами з латинською графікою, застосовують такі уніфіковані форми скорочень:

<i>Слово / словосполучення</i>	<i>в українській мові</i>	<i>для мов зі шрифтами на основі латиниці</i>
та інші	та ін.	et al. (et alii)
і так далі	і т. д.	etc. (et cetera)
без місця	б. м.	s. l. (sine loco)
без видавця	б. в.	s. n. (sine nomine)
рецензія	рец.	rec.
тобто	–	i. e. (id est)

Скорочення вживають у всіх зонах та елементах опису, крім назв та загального позначення матеріалу. Не скорочують відомості, що стосуються назви, які складаються з **одного слова** (довідник, монографія, підручник):

Біохімічні показники в нормі і при патології : **довідник**

Обстеження та визначення стану здоров'я : **підручник**

але

Біохімічні показники в нормі і при патології : **довід. лікаря**

Обстеження та визначення стану здоров'я : **підруч. для студ. вищ. навч. закл.**

## **1.6. Вживання числівників**

Римські цифри та числівники у словесній формі замінюють арабськими цифрами, якщо вони означають: номери томів (випусків, частин, книг), повідомлень, розділів (глав, параграфів), класи і курси навчальних закладів,

порядкові номери видання, роки і дати видання, кількісну характеристику документа:

<i>У тексті:</i>	<i>У бібліографічному описі:</i>
Том V	Т. 5
Випуск VI	Вип. 6
I – III класи	1 – 3 кл.
для II курсу	для 2 курсу
рік MMXIII	2013

### Переведення римських цифр в арабські

I	1	LXXX	80
II	2	XC	90
III	3	C	100
IV	4	CL	150
V	5	CLI	151
VI	6	CC	200
VII	7	CCL	250
VIII	8	CCC	300
IX	9	CD	400
X	10	D, ID	500
XI	11	DL, IDL	550
XII	12	DC, IDC	600
XIII	13	DCC, IDCC	700
XIV	14	DCCC, IDCCC	800
XV	15	CM, IDCCCC	900
XVI	16	M, CIJ, ∞	1000
XVII	17	MM, ∞ ∞	2000
XVIII	18	MMM, ∞ ∞ ∞	3000
XIX	19	— IVM	4000



XX	20	$\bar{V}, V_{\infty}$	5000
XXI	21	$\bar{VM}, VI_{\infty}$	6000
XXX	30	$XM, X_{\infty}$	10000
XL	40	$XXM, XX_{\infty}$	20000
L	50	$CM, C_{\infty}$	100000
LX	60	$CCCM$	400000
LXX	70	$\bar{M}$	1000000

Кількісні числівники позначають арабськими цифрами без нарощення закінчення:

<i>У тексті:</i>	<i>У бібліографічному описі:</i>
У двох книгах	: у 2 кн.
В 11 томах	: в 11 т.
У трьох частинах	: у 3 ч.

Порядкові числівники наводять з нарощенням закінчення: 2-га, 3-тє, 4-й і т. п.:

<i>У тексті:</i>	<i>У бібліографічному описі:</i>
Видання друге	вид. 2-ге
для четвертого курсу	для 4-го курсу
Третя сесія	3-тя сесія

Закінчення не нарощують, якщо родові позначення (розділ, том, частина тощо) передуює порядковому номеру:

розділ 2

том 1.

### **1.7. Вибір способу бібліографічного опису**

Існують два способи бібліографічного опису залежно від того, з якого елемента починають опис – із заголовку (відомостей, що передують назві документа) або з назви документа.

**1.7.1. Запис під заголовком, що містить прізвище особи,** складають на такий документ, титульний аркуш якого містить прізвище особи без слів, які уточнюють її роль у виданні:

**Костюкевич В. М.**

**Ardelean G., Şeian B.**

**Доан Ван Тхао**

Під заголовком складають описи книг, що мають одного, двох або трьох авторів.

<i>На титульному аркуші</i>	<i>У заголовку опису</i>
Добринський Володимир Семенович	Добринський В. С.
Лариса Гошовська, Ольга Матвіяс	Гошовська Л.
Железний О. Д., Засік Г. Б., Мухін В. М.	Железний О. Д.
Юрій Бріскін, Аліна Передерій, Мар'ян Пітин	Бріскін Ю.

Якщо авторів **чотири і більше**, опис складають **під назвою**.

**1.7.2. Запис під назвою** (починаючи з основної назви) складають на такі видання:

**1) книги, статті чотирьох і більше авторів:**

Поліморфізми генів, що сприяють високій фізичній працездатності у швидкісно-силових видах легкої атлетики / Дроздовська С. Б. [та ін.]

Особливості режиму дня школярів та заходи корекції засобами фізичної культури / Істомін А. Г. [та ін.]

**2) видання, у яких прізвища відповідальних за них осіб наведені із зазначенням форми їхньої участі (упорядник, укладач, зібрав, розробив, підготував, за редакцією тощо):**

Релігієзнавство : навч. прогр. / уклад. Соломія Гнот

Вибрані лекції з кінезіології : метод. посіб. / **розроб.** Олег Юрійович Рибак,  
Людмила Іванівна Рибак

Патологічна фізіологія : підручник / **за ред.** М. С. Регеди, А. І. Березнякової

### **3) збірки статей:**

Здоровий спосіб життя : **зб. наук. ст.**

Гуманітарні дисципліни у навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів : **[зб. наук. ст.]**

### **4) словники, довідники, енциклопедії:**

Європейський союз : **слов.-довід.** / ред.-упоряд. Марина Марченко

Фізіологія людини : **довід.** для студ.

**Енциклопедія** олімпійського спорту України / за ред. В. М. Платонова

## **РОЗДІЛ 2**

### **ОДНОРІВНЕВИЙ БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ОПИС**

Однорівневий опис містить один рівень і складається, як правило, на односторінковий документ.

#### **Схема однорівневого бібліографічного опису**

**Заголовок опису. Основна назва [Загальне позначення матеріалу] :**  
**відомості, що стосуються назви / відомості про відповідальність. –**  
**Відомості про видання. – Специфічні відомості. – Місце видання :**  
**видавництво, дата видання. – Обсяг : ілюстрації. – (Назва серії, ISSN**  
**серії ; номер випуску серії). – ISBN.**

#### **Схема бібліографічного опису книги**

**Прізвище автора пробіл Ініціали автора пробіл Назва книги пробіл**  
**навскісна риска пробіл Прізвище та ініціали автора(-ів) крапка пробіл тире**  
**пробіл Місто пробіл двокрапка пробіл Видавництво кома пробіл Рік крапка**  
**пробіл тире пробіл Кількість сторінок крапка**

## 2.1. Заголовок бібліографічного запису

У заголовку зазначають ім'я автора у **формалізованому вигляді** – спочатку прізвище, потім ініціали (або псевдонім) – незалежно від того, у якій формі вони наведені у джерелі, наприклад:

<i>У виданні</i>	<i>У заголовку опису</i>
Валентин Мороз	Мороз В. Я.
Виноградський Богдан Анатолійович	Виноградський Б. А.
В. І. Стафійчук	Стафійчук В. І.

**Імена авторів народів Азії та Африки**, де важко визначити прізвище і власне ім'я, записуються в прямій послідовності слів з великої літери і **жодна частина не скорочується**.

<i>У виданні</i>	<i>У заголовку опису</i>
Алі Халіл Мохаммед	Алі Халіл Мохаммед.
Шеріф Сархан	Шеріф Сархан.
Амжад А. Б. Хамдоні	Амжад А. Б. Хамдоні.
Абдель Нассер Саад Захлоль Камель Мустафа	Абдель Нассер Саад Захлоль Камель Мустафа.

Наголошуємо, що між прізвищем та ініціалами, а також між ініціалами залишають **пріміжок в один друкований знак**:

Мороз *пробіл* В. *пробіл* Я. *пробіл*

Якщо ж **авторів два або три**, у заголовку зазначають ім'я **тільки першого автора**. Інших авторів, включаючи і першого, перераховують у відомостях про відповідальність, причому у такій формі, у якій вони представлені в джерелі. Наприклад:

<i>У виданні</i>	<i>У заголовку опису</i>
Зоряна Коритко, Євген Голубій	Коритко З.
Пітин М. П., Ковцун В. І., Мішин В. М.	Пітин М. П.

Якщо документ має **чотирьох і більше авторів**, заголовок запису не використовують. Опис починають з назви документа.

<i>У виданні</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
Сергій Єрмаков, Мирослава Чеслицька, Веслава Пилевська, Мирослава Шарк-Ецкардт, Ірина Кривенцова Проблеми та перспективи досліджень рухової активності осіб середнього та старшого віку	Проблеми та перспективи досліджень рухової активності осіб середнього та старшого віку / Сергій Єрмаков [та ін.]

## 2.2. Основна назва

Першим елементом опису є основна назва документа. Її наводять у тому вигляді, в якому вона подана в документі. Вона може складатися з одного чи декількох речень.

Якщо основна назва складається з кількох речень, їх записують у тій самій послідовності, що й на титульному аркуші, і з тими ж розділовими знаками. У разі відсутності розділових знаків речення в описі відділяють крапкою.

<i>У виданні</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-термінологічні основи, сервісне забезпечення турпродукту	Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-термінологічні основи, сервісне забезпечення турпродукту
Адаптивний спорт Спеціальні Олімпіади	Адаптивний спорт. Спеціальні Олімпіади

Якщо у приписаному джерелі інформації (на титульній сторінці) є декілька назв однією мовою, то як основну в описі наводять назву, виділену поліграфічним способом. Якщо ж цієї ознаки немає, наводять першу із послідовно зазначених назв.

Цим самим правилом керуються, вибираючи повну чи скорочену форму назви. У складних випадках перевагу віддають повній формі.

Якщо джерело інформації містить кілька назв, то одну з них, виділену поліграфічно або вказану першою, наводять в описі як основну назву, а другу — як відомості, що стосуються назви. Другу назву завжди наводять з великої літери (на відміну від інших відомостей, що стосуються назви) і слова в ній не скорочують, наприклад:

<i>У виданні</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
Микола Джеря Кайдашева сім'я	Микола Джеря : Кайдашева сім'я
Ясна зірниця світова Богданів марш	Ясна зірниця світова : Богданів марш

За наявності типової та тематичної назви як основну в описі наводять тематичну назву, незалежно від поліграфічного виділення і послідовності розміщення, наприклад:

<i>У виданні</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
Збірник наукових праць з галузі фізичної культури та спорту МОЛОДА СПОРТИВНА НАУКА УКРАЇНИ	Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту

### 2.3. Загальне позначення матеріалу

Загальне позначення матеріалу наводять після основної назви, у квадратних дужках, з великої літери і без скорочень, вибираючи зі списку, запропонованого в національному стандарті ДСТУ ГОСТ 7.1:2006, один з відповідних термінів:

<i>українською</i>	<i>англійською</i>	<i>польською</i>	<i>німецькою</i>
відеозапис	videorecording	wideo	Video
звукозапис	sound recording	nagranie	Aufnahme
образотворчий матеріал	graphic	materiał obrazkowy	Grafik
карти	cartographic material	karty	Karten
комплект	kit	zestaw	Satz
кінофільм	motion picture	film	Film
мікроформа	microform	microform	Mikroform
мультимедіа	multimedia	multimedia	Multimedia
ноти	music	muzyka	Musik
предмет	object	przedmiot	Objekt
рукопис	manuscript	rękopis	Manuskript
текст	text	tekst	Text
шрифт Брайля	braille	brajl	Blindenschrift
електронний ресурс	electronic resource	zasobów elektronicznych	Elektronische Ressource

Загальне позначення матеріалу можна наводити також мовою тієї установи, яка складає бібліографічний опис.

Загальне позначення матеріалу завжди наводять **в окремих квадратних дужках**:

Вілмор Дж. Х. Фізіологія спорту **[Текст]** : [підручник] / Дж. Х. Вілмор, Д. Л. Костілл. – К. : Олімп. л-ра, 2003. – 654 с. – ISBN 966-7133-60-5.

Якщо документ, який описують, розміщений на різних носіях, то наводять позначення **[Мультимедіа]** або **[Комплект]**.

Якщо у конкретному інформаційному масиві переважають описи якогось одного матеріалу, то загальне позначення цього матеріалу можна опустити, однак для інших класів матеріалів у цьому списку загальне позначення матеріалу використовують. Наприклад, у списку джерел, який складається переважно з текстів, позначення **[Текст]** **не наводять**, але позначення **[Електронний ресурс]**, **[Рукопис]**, **[Відеозапис]** та інші використовують.

#### 2.4. Паралельна назва

Паралельна назва як еквівалент основної назви має ті самі форми й правила наведення. Її зазначають, якщо вона вказана у приписаному джерелі (на титульній сторінці). Перед кожною паралельною назвою ставлять знак рівності. Наприклад:

<i>У виданні</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
Human movement Człowiek i ruch	Human movement = Człowiek i ruch
Uniunea ucrainenilor din Romania Союз українців Румунії Ukrainian's Union of Romania	Uniunea ucrainenilor din Romania = Союз українців Румунії = Ukrainian's Union of Romania

#### 2.5. Відомості, що стосуються назви

Відомості, що стосуються назви, – це відомості про вид, літературний жанр, читацьке призначення видання, вказівки про те, що видання є перекладом з іншої мови та інші відомості, що уточнюють основну назву. Відомості, що стосуються назви, наводять після основної назви.

<i>У виданні</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
Львівський державний університет	Львівський державний університет

фізичної культури Популярний довідник	фізичної культури : <b>попул. довід.</b>
Вступ до фізичної реабілітації Навчальний посібник	Вступ до фізичної реабілітації : <b>навч. посіб.</b>
Фізіологія спорту Переклад з англійської	Фізіологія спорту : <b>пер. з англ.*</b>
Підготовка спортсменів у фехтуванні на шаблях Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту	Підготовка спортсменів у фехтуванні на шаблях : <b>навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту</b>

Примітка: \* – якщо зазначено автора перекладу, то відомості про це наводять як відомості про відповідальність (після навскісної риски): Літопис руський / **пер. з давньорус. Л. Є. Махновця.**

Перед кожними відомостями, що стосуються назви, ставлять двокрапку, наприклад:

<i>У виданні</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
Маркетинг туризму Навчальний посібник У двох частинах	Маркетинг туризму : <b>навч. посіб. :</b> <b>у 2 ч.</b>
Соціологія Пропедевтичний курс Підручник	Соціологія : <b>пропедевт. курс :</b> <b>підручник</b>

Якщо відомості, що стосуються назви, взято не з приписаного джерела інформації (титульної сторінки) або їх сформулював укладач опису, то в описі їх беруть у квадратні дужки ([ ]):

<i>У виданні</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
(на титульній сторінці) Відновлення після ендопротезування кульшового суглоба (на звороті титульної сторінки) Монографія	Відновлення після ендопротезування кульшового суглоба : [монографія]



Відомості про читацьке призначення *навчальних видань* наводять без відомостей про затвердження і у такому випадку беруть їх у квадратні дужки (як самостійно сформульовані на основі аналізу документа), наприклад:

<i>У виданні</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів з фізичного виховання і спорту	[навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. з фіз. виховання і спорту]

Якщо відомості про читацьке призначення навчального видання містять назву та номер спеціальності, спеціалізації, напрямку, то у відомостях, що стосуються назви, вказують *лише назву та номер спеціальності*:

<i>У виданні</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 8.010201 „Фізичне виховання”, напряму підготовки 0102 „Фізичне виховання і спорт”	[навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. спец. 8.010201 „Фіз. виховання”]

Якщо такі відомості розміщені *на звороті титульного аркуша*, в описі наводять тільки відомості про загальне призначення видання:

<i>У виданні</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
<i>(на титульній сторінці)</i> Навчальний посібник <i>(на звороті титульного аркуша)</i> Затверджено Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник для вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту спеціальності 01.02.01 „Фізичне виховання”	: навч. посіб. [для вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту]

## 2.6. Відомості про відповідальність

Відомості про відповідальність містять інформацію про осіб та організації, які брали участь у створенні документа і підготовці його до друку.

Першим відомостям про відповідальність передую навскісна риска (/), кожні наступні відомості відокремлюють крапкою з комою (;), однорідні відомості розділяють комами (,).

**/ В. С. Тарасюк [та ін.] ; за ред. В. С. Тарасюка, І. Ю. Андрієвського**

Відомості про відповідальність зазначають навіть тоді, коли вони збігаються із заголовком (у випадку, коли документ має одного автора). Наприклад:

**Вовканич А. С.** Вступ до фізичної реабілітації : навч. посіб. / **А. С. Вовканич.** – Л. : ЛДУФК, 2013. – 184 с. – ISBN 978-966-2328-55-4.

Варто наголосити, що у відомостях про відповідальність **власні імена необхідно подавати в тому вигляді і послідовності, у яких вони наведені в документі.**

Складаючи опис на книгу **одного, двох або трьох авторів**, у відомостях про відповідальність наводять відомості про всіх авторів.

<i>У виданні</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
<i>(один автор)</i> Олексій Дмитрович Бутовський Вибрані твори	Бутовський О. Д. Вибрані твори / <b>Олексій Дмитрович Бутовський</b>
<i>(два автори)</i> Олена Шиян, Оксана Микитюк Здорова школа: сприятливе екосередовище Навчальний посібник	Шиян О. Здорова школа: сприятливе екосередовище : навч. посіб. / Олена Шиян, Оксана Микитюк
<i>(три автори)</i> Бубела О. Ю. Петрина Р. Л. Сениця А. І. Навчально-методичний посібник з курсу загальної гімнастики	Бубела О. Ю. Навчально-методичний посібник з курсу загальної гімнастики / <b>Бубела О. Ю., Петрина Р. Л., Сениця А. І.</b>

Якщо документ має **чотирьох і більше авторів**, після навскісної риски зазначають відомості про першого автора зі скороченням [та ін.]. Якщо відомості про відповідальність розміщено не на титульній сторінці, в описі їх беруть у квадратні дужки ([ ]).

<i>У виданні</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
<i>(чотири автори)</i> О. М. Кіт, О. Л. Ковальчук, І. С. Вардинець, А. О. Боб Перша долікарська допомога	Перша долікарська допомога / <b>О. М. Кіт [та ін.]</b>
<i>(п'ять авторів)</i>	Фізіологія людини : навч.

<p><i>на звороті титульної сторінки)</i>  Яремко Є. О., Вовканич Л. С., Бергтраум Д. І.,  Коритко З. І., Музика Ф. В.  Фізіологія людини  Навчальний посібник</p>	посіб. / [Яремко Є. О. та ін.]
---	--------------------------------

Якщо сусідні елементи зони треба навести у квадратних дужках, їх наводять у загальних квадратних дужках:

<i>Неправильно</i>	<i>Правильно</i>
[Яремко Є. О.] [та ін.]	[Яремко Є. О. та ін.]
: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. з фіз. виховання і спорту] / [А. М. Лапутін та ін.]	: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. з фіз. виховання і спорту] / А. М. Лапутін та ін.]

## 2.7. Відомості про видання

У відомостях про видання зазначають про відмінність цього видання від інших видань цього самого твору, про перевидання, передруки, особливі форми його відтворення.

Відомості про видання наводять у тій послідовності і формулюваннях, які є у приписаному джерелі інформації (на титульній сторінці, звороті титульного аркуша або у випускних даних). Порядковий номер видання записують арабськими цифрами, додаючи відповідне закінчення, і не виносять на перше місце. Додаткові відомості про видання (виправлене, доповнене, стереотипне, змінене тощо) відокремлюють комою:

<i>У виданні</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
Друге видання, перероблене та доповнене	. – 2-ге вид., перероб. та допов. – (крапка пробіл <i>тире</i> 2-ге вид., перероб. та допов. <i>пробіл тире</i> )
Третє видання, стереотипне	. – 3-тє вид., стереотип. –

Перші відомості про відповідальність, що стосуються конкретного зміненого видання, відокремлюють навскісною рискою.

<i>У виданні</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
Видання сьоме, виправлене В. М. Шутко	. – Вид. 7-ме / <b>випр. В. М. Шутко.</b> –

За наявності відомостей про видання у приписаному джерелі інформації їх наведення в описі є обов'язковим.

## 2.8. Специфічні відомості

Після відомостей про видання в описі наводять специфічні відомості. Вказують їх, описуючи об'єкти, що є особливим типом публікації (стандарти і технічні умови; патентні документи) або розміщені на специфічних носіях (картографічні, нотні, серіальні документи, електронні ресурси).

В описі *патентних документів* у зоні специфічних відомостей зазначають реєстраційний номер заявки на патентний документ, дату її подання, дату публікації та відомості про офіційне видання, в якому оприлюднено відомості про патентний документ. Також тут можуть бути зазначені індекси національної патентної класифікації. Наприклад:

Тренажер для удосконалення майстерності стрільців у швидкісних стрілецьких вправах : патент 40414 Україна : МПК<sup>7</sup> F 41 J 5/00, F 41 J 3/26 / Пятков В. Т., Ковальчук А. М., Виноградський Б. А., Козяр М. М., Соколовський В. М. – № 2001010285 ; заявл. 15.01.2001 ; опубл. 16.06.2003, Бюл. № 6.

**Увага!** АК МОН України вимагає описувати патентні документи, виносячи позначення виду документу у заголовок опису. Наприклад:

**Пат. 40414 Україна, МПК<sup>7</sup> F 41 J 5/00, F 41 J 3/26.** Тренажер для удосконалення майстерності стрільців у швидкісних стрілецьких вправах / Пятков В. Т., Ковальчук А. М., Виноградський Б. А., Козяр М. М., Соколовський В. М. – № 2001010285 ; заявл. 15.01.2001 ; опубл. 16.06.2003, Бюл. № 6.

## 2.9. Вихідні дані

Вихідні дані – це інформація про місце і рік публікації, а також відомості про видавця. Приписаними джерелами інформації для цієї зони є титульний аркуш (титульна сторінка та її зворот) і випускні дані.

<i>У виданні</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
Львів Українські технології 2007	– Л. : Українські технології, 2007. –
Edinburgh Longman 2006	– Edinburgh : Longman, 2006. –

**Місце видання.** Назву місця видання відтворюють у тій орфографії і відмінку, як наведено в приписаному джерелі, наприклад:

<i>У виданні</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
Дрогобич	. – Дрогобич (крапка, пробіл, тире, пробіл, назва міста)
У Кіровограді	. – У Кіровограді
Київ	. – К. (крапка, пробіл, тире, пробіл, місто, крапка)

Нагадуємо, що *назви деяких міст у вихідних даних можна скорочувати* (див. п. 1.5).

Якщо є два місця видання, то їх відокремлюють одне від одного крапкою з комою, застосовуючи проміжок в один друкований інтервал до і після розділового знака, наприклад:

<i>У виданні</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
Кіровоград Донецьк	. – Кіровоград ; Донецьк

Якщо місць видання є декілька, то наводять назву першого або ту, яка виділена поліграфічним способом, а пропущені відомості позначають [та ін.] або [etc.]:

<i>У виданні</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
Київ Харків Львів	. – К. [та ін.]
Chicago · Bogotá · Boston · London · Madrid · Sydney · Toronto	. – Chicago [etc.]

Якщо місце видання не зазначене, наводять аббревіатуру „Б. м.” або „S. l.” у квадратних дужках:

. – [Б. м.]

**Відомості про видавця.** Ім'я видавця (назву видавництва) наводять зазвичай у скороченому вигляді, без лапок і розміщують в описі після зазначення місця видання, відокремлюючи від нього двокрапкою, до і після якої застосовують проміжок в один друкований інтервал, наприклад:

. – К. : ЦУЛ

. – К. : Знання

Якщо видавництво має характерну назву, вказують лише цю назву. Слова “видавництво”, „видавничий дім”, „видавець”, назву закладу, при якому

знаходиться видавництво, відомості про форму власності видавця (АТ, ТОВ, ЗАТ, ВАТ, ПП, НВФ тощо) – **опускають**.

<i>У виданні</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
Редакційно-видавничий відділ „Вежа” Волинського національного університету імені Лесі Українки	: Вежа,
Видавництво “Кондор”	: Кондор,
ВАТ “Поліграфкнига”	: Поліграфкнига,
ПП Сорока Т. Б.	: Сорока Т. Б.,

Якщо видавництво не має характерної назви, у зоні зберігають форму, подану в книзі, наприклад:

#### **Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка**

Якщо книга випущена спільно двома видавництвами у різних містах, відомості про кожне місце видання та видавництво наводять відповідно до встановлених правил. Друге місце видання відокремлюють крапкою з комою (;), наприклад:

#### **К. : Вища школа ; Л. : Українські технології**

Якщо місце видання одне, а видавців декілька, їх назви відокремлюють двокрапкою (:), наприклад:

#### **Х. : Фоліо : Факт**

За відсутності у книзі відомостей про видавця можуть бути вказані слова “[б. в.]” (без видавця).

**Дата видання.** Датою видання вважають рік, наведений у приписаному джерелі інформації. Рік видання позначають арабськими цифрами, перед якими ставлять кому. Букву “р.” або слово “рік” не пишуть, наприклад:

. – К. : ЦУЛ, 1997

Рік видання – обов’язковий елемент. Якщо дата публікації невідома, на її місці наводять рік, вказаний у знаку охорони авторського права (копірайті), дату

виготовлення (друкування) чи дату цензурного дозволу з відповідними поясненнями, наприклад:

**, сор. 1981**

**друк. 1991**

**ценз. 1881**

Коли відомості про дату видання відсутні, її потрібно встановити хоча б приблизно. У таких випадках рік видання зазначають у квадратних дужках зі знаком запитання, наприклад:

**[1919?]**

Позначення "б. р." в описі не наводять.

Якщо сусідні елементи зони треба навести у квадратних дужках, їх наводять у загальних квадратних дужках:

. – [Б. м. : б. в.], 2003. –

## **2.10. Фізична характеристика**

До фізичної характеристики документа належить інформація про фізичну форму об'єкта опису та його обсяг. У разі необхідності зазначають розмір документа, відомості про ілюстративні та супровідні матеріали, які є частиною описуваного об'єкта, наприклад:

. – 147 с.

. – 16 с. : іл. ; 30×24 см

. – 136 с. + 2 електрон. опт. диски

Кількість фізичних одиниць (сторінок, аркушів, дисків, зошитів, папок, брошур і т. д.) зазначають арабськими цифрами, специфічне позначення матеріалу (с., арк., електрон. опт. диск, зошит, папка, брош. тощо) – мовою установи, яка складає опис:

. – 64 с.

. – 1 електрон. опт. диск

Визначаючи загальну кількість сторінок у виданні, невраховані сторінки перераховують і записують арабськими цифрами у квадратних дужках:

**. – 98, [4] с.**

Не враховують сторінки, які містять: випускні дані, видавничі оголошення (рекламу), перелік помилок, реферати та анотації статей; які призначені „для нотаток”, „для записів” та незаповнені сторінки.

У випадку, коли документ має кілька послідовних нумерацій сторінок (пагінацій), це також необхідно відзначити в описі. Відомості про пагінацію наводять тими цифрами (римськими чи арабськими) і в тій послідовності, що й в об'єкті опису, відокремлюючи їх комами:

**. – VI, 74 с.**

**. – 256, XIII, [3] с.**

Обсяг видання та специфічне позначення матеріалу в описі вказують обов'язково, інші елементи фізичної характеристики – у разі потреби.

Якщо ілюстрації розміщені на пронумерованих сторінках, то відомості про них відокремлюють від попередніх відомостей двокрапкою, кожні наступні відомості про ілюстрації – комою:

**. – 78 с. : іл., табл., портр.**

Ілюстрації на вклеєних та непронумерованих сторінках перераховують та записують у квадратних дужках, відокремлюючи від попередніх відомостей комою:

**. – 286 с., [12] с. іл.**

Розміри об'єкта зазначають у разі необхідності, відокремлюючи їх від попередніх відомостей крапкою з комою:

**. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) ; 12 см**

Відомості про супровідний матеріал приєднують за допомогою знака „+”:

**. – 160 с. + 2 електрон. опт. диски**



. - 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) + Інструкція для користувача (15 с.)

## 2.11. Відомості про серію

Відомості про серію зазначають, якщо об'єкт опису – серіальне видання, окремим випуском якого є описуваний документ. Усі відомості про серію беруть у круглі дужки. До них належать:

*назва серії* (у формі, наведеній у виданні):

. – (Серія „Фізична реабілітація”)

. – (Бібліотека спеціаліста з охорони праці)

*ISSN серії* – Міжнародний стандартний номер серіального видання (за наявності у джерелі інформації вказують обов'язково; наводять після аббревіатури ISSN, після якої ставлять пробіл і зазначають дві групи з чотирьох цифр, розділених дефісом; від назви серії відокремлюють комою):

, ISSN 1996-1448

*номер випуску* (зазначають арабськими цифрами у формі, наведеній у джерелі; від попередніх відомостей відокремлюють крапкою з комою, застосовуючи проміжок в один друкований інтервал до і після розділового знака):

. – (Серія „Фізична культура” ; вип. 4)

## 2. 12. Примітки

У примітках наводять додаткову інформацію про об'єкт опису, яка не була зазначена в інших елементах опису.

Описуючи електронні ресурси, у цій, загалом факультативній, зоні обов'язково зазначають відомості про системні вимоги (для компакт-дисків), режим доступу та дату звернення (для інтернет-сторінок), наприклад:

. – Систем. вимоги: Microsoft Windows XP; 1000 МГц; інтегроване відео; 128 Мб RAM; мишка

. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua> (дата звернення: 27.02.2013).

*англійською:*

. – Access mode: <http://journals.humankinetics.com/IJSP> (date of the application: 15.07.2012)

*польською:*

. – Dostęp: <http://www.fizjoterapiapolska.pl/> (data odwołania: 3.12.2010)

У цьому випадку перед двокрапкою пробіл не ставлять.

### **2.13. Міжнародний стандартний номер книги**

Наприкінці опису документа наводять Міжнародний стандартний номер книги (ISBN), наданий об'єкту опису, зберігаючи прийняте написання абрєвіатури, пробіли та дефіси:

. – ISBN 966-7151-09-3.

Міжнародний стандартний номер книги – обов'язковий елемент опису, проте, **відповідно до зразків, поданих АК МОН України, у списку джерел, які наводять у дисертації та авторефераті, його можна не вказувати.**

### **2.14. Міжнародний стандартний номер друкованого чи електронного видання**

Для ідентифікації друкованого або електронного видання використовують унікальний номер – ISSN. Він складається з 8 цифр. ISSN може отримати будь-яке періодичне видання (газета, журнал, тижневик, щорічник), а також електронне видання, зокрема компакт-диск чи веб-сайт. Номер ISSN надає Міжнародний центр ISSN, що знаходиться у Парижі. **У списку джерел, які наводять у дисертації, його не вказують.**

## **РОЗДІЛ 3**

### **БАГАТОРІВНЕВИЙ БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ОПИС**

На багатотомні видання (групи томів, один том багатотомного видання, а також серіальні та інші продовжувані видання) складають багаторівневий бібліографічний опис.

На першому рівні (в загальній частині) багаторівневого опису наводять відомості, характерні для всіх томів (випусків, номерів), що входять до складу багаточастинного документа.

На другому рівні (у специфікації) багаторівневого опису наводять відомості, що стосуються окремих томів (випусків, номерів), які входять до складу багаточастинного документа.

Багаторівневий опис багаточастинного документа складають за правилами однорівневого опису з урахуванням особливостей для першого і другого рівнів.

На другому рівні першим елементом у зоні назви і відомостей про відповідальність є, як правило, номер тому. Порядковий номер тому зазначають арабськими цифрами. Назву тому наводять у формі, поданій в документі; їй передує **двокрапка з проміжком в один друкований інтервал**:

1-й рівень	Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини : [у 4 т.]. – Л. : ЛДУФК, 2014. – . – (ISSN 1996-1448 ; вип. 12). – ISBN 978-966-345-141-1.
2-й рівень	<b>Т. 3 : Актуальні проблеми фізичної реабілітації, адаптивного фізичного виховання та спортивної медицини. – 274 с.</b>

Другий рівень багаторівневого опису можна записувати з нового рядка або в підбір до тексту. Якщо запис починають з нового рядка, то в кінці кожного рівня ставлять крапку. Якщо записують у підбір до тексту, то перед другим і наступним рівнями ставлять крапку і тире.

1-й рівень	Теорія і методика фізичного виховання : [підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту] : у 2 т. / за ред. Т. Ю. Круцевич. – К. : Олімпійська література, 2008.
2-й рівень (з нового рядка)	<b>Т. 1 : Загальні основи теорії і методики фізичного виховання. – 391 с. – ISBN 966-7133-96-6.</b>

або

1-й рівень	Теорія і методика фізичного виховання : [підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту] : у 2 т. / за ред. Т. Ю. Круцевич. – К. : Олімпійська література, 2008. – <b>Т. 1 : Загальні основи теорії і методики фізичного виховання. – 391 с. – ISBN 966-7133-96-6.</b>
2-й рівень (в підбір до тексту)	

або

Відомості про том на другому рівні можна скоротити:

1-й рівень	Теорія і методика фізичного виховання : [підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту] : у 2 т. / за ред. Т. Ю. Круцевич. – К. : Олімпійська література, 2008. – Т. 1. – 391 с. – ISBN 966-7133-96-6.
2-й рівень (скорочені відомості)	

## РОЗДІЛ 4

### АНАЛІТИЧНИЙ БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ОПИС

Аналітичний опис складають на статті та інші самостійні твори, опубліковані у періодичних і продовжуваних виданнях, у збірниках, у зібраннях творів, а також на окремі глави, частини і розділи книг.

#### *Схема аналітичного бібліографічного опису*

**Відомості про складову частину документа // Відомості про документ у цілому. – Відомості про місцезнаходження складової частини. – Примітки.**

#### **4.1. Відомості про складову частину документа**

Відомості про складову частину документа – це автор і назва статті з журналу (газети, збірника), глави (частини, розділу) книги тощо. Джерелом відомостей про складову частину є її перша сторінка, а також остання сторінка тексту, якщо на ній є відомості про автора (авторів). Ці відомості наводять за тими ж правилами, що й для однорівневого бібліографічного опису.

У відомостях про складову частину документа скорочення не застосовують.

#### **4.2. Відомості про документ у цілому**

Відомості про документ у цілому – бібліографічний опис документа, у якому розміщена складова частина. У відомостях про документ у цілому, що містить складову частину – об'єкт опису, заголовок запису (прізвище автора) зазвичай не

використовують. Також опускають загальне позначення матеріалу, якщо воно не відрізняється від складової частини документа:

... // Нариси з історії спортивного руху в Західній Україні / **Оксана Вацеба**

Оформляючи бібліографічний опис у списку джерел для подання в АК МОН України, назву документа в цілому **не скорочують**.

Знаки приписаної пунктуації вживають за тими ж правилами, що й в однорівневому описі книги. Для відокремлення різних зон опису використовують крапку і тире (. –).

Нагадаємо **особливості опису деяких видів документів** в аналітичному описі.

#### **4.2.1. Опис частини книги**

Відомості про книгу, що містить складову частину – об'єкт аналітичного опису, наводять після відомостей про її частину і двох навскісних рисок у такій послідовності: 1) основна назва книги; 2) відомості, що стосуються назви; 3) відомості про відповідальність; 4) місце і дата видання; 5) сторінки, на яких розміщена складова частина.

##### *Схема опису частини книги*

**Відомості про частину книги // Назва книги : відомості, що стосуються назви / відомості про відповідальність. – Місце видання, дата видання. – Сторінки, на яких розміщена частина книги.**

Якщо позначити недруковані символи (пробіли) та розділові знаки словами, то схема буде мати такий вигляд:

**Прізвище автора пробіл Ініціали автора пробіл Назва статті пробіл дві скісні риски пробіл Назва журналу крапка пробіл тире пробіл Рік крапка пробіл тире пробіл Номер крапка пробіл тире пробіл Сторінки крапка пробіл Початкова сторінка тире Остання сторінка крапка сторінки крапка.**

Якщо том книги поділяється на дрібніші частини, їх наводять через кому, наприклад:

Навантаження і відпочинок як взаємопов'язані компоненти виконання фізичних вправ / М. М. Линець, В. М. Платонов // Теорія і методика фізичного виховання : [підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту] / за ред. Т. Ю. Круцевич. – К., 2008. – Т. 1, гл. 5. – С. 87-103.

#### **4.2.2. Опис статті з газети**

Відомості про газету, стаття з якої є об'єктом аналітичного опису, наводять після зазначення автора і назви статті та з'єднувального елемента – двох навскісних рисок. Зазначають назву газети (без лапок), після назви – рік видання газети, дату її виходу (число, місяць) і сторінки, на яких розміщена складова частина, наприклад:

Джміль Т. «Отамани» завершили боротьбу / Тарас Джміль // **Спортивка. – 2014. – 7 квіт. – С. 14.**

Якщо обсяг газети **не перевищує вісім сторінок**, описуючи статтю з неї, сторінки, на яких розміщена складова частина, не вказують:

Варнавський В. Рекомендації щодо харчування людей з онкологічними проблемами / В'ячеслав Варнавський // **Здоров'я і довголіття. – 2014. – 1–7 квіт.**

Назву газети в аналітичному бібліографічному описі скорочувати не варто.

#### **4.2.3. Опис статті з журналу**

Описуючи статтю з журналу, після прізвища та ініціалів першого автора, назви статті, ініціалів (або імен) і прізвищ усіх авторів та двох скісних рисок зазначають відомості про журнал – назву журналу без лапок. Далі вказують рік видання, номер (випуск, том) журналу і сторінки, на яких розміщена стаття.

#### ***Схема опису статті з журналу***

**Відомості про статтю // Назва журналу. – Рік видання. – Номер журналу. – Сторінки, на яких розміщена стаття.**

або докладніше:

**Прізвище автора пробіл Ініціали автора пробіл Назва статті пробіл навскісна риска пробіл Ініціали (ім'я) автора(-ів) пробіл Прізвище автора(-ів) дві навскісні риси пробіл Назва журналу крапка пробіл тире пробіл Рік крапка пробіл тире пробіл Номер крапка пробіл тире пробіл Сторінки крапка пробіл Початкова сторінка тире Остання сторінка крапка**

Козловський Р. Україна: туристичний рух – 2013 / Роман Козловський // Український туризм. – 2014. – №1. – С. 26 – 28.

Рік вказують арабськими цифрами, опускаючи слово *рік, р.*

Здвоєний номер наводять через навскісну риску:

<i>У виданні</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
№1–2	№1/2

#### 4.2.4. Опис статті зі збірника

##### *Схема опису статті зі збірника*

**Відомості про статтю // Назва збірника. – Місце видання, рік видання. – Номер випуску (тому). – Сторінки, на яких розміщена стаття.**

або докладніше:

**Прізвище автора пробіл Ініціали автора пробіл Назва статті пробіл скісна риска пробіл Ініціали (ім'я) автора(-ів) пробіл Прізвище автора(-ів) пробіл дві скісні риси пробіл Назва конференції (збірника) пробіл двокрапка пробіл матеріали (тези доп.) наук.-практ. конф. пробіл тире пробіл Місто кома пробіл Рік крапка пробіл тире пробіл Випуск кома Том крапка пробіл тире пробіл Сторінки крапка пробіл Початкова сторінка тире Остання сторінка крапка**

Для опису статті зі збірника наукових праць після прізвища та ініціалів автора, назви статті, ініціалів (або імен) і прізвищ усіх авторів та двох скісних рисок зазначають відомості про збірник – назву збірника, відомості, що стосуються назви, та відомості про відповідальність.

<i>У виданні</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
<p><i>( назва збірника)</i> Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту</p> <p><i>(відомості, що стосуються назви)</i> Збірник наукових праць</p> <p><i>(відомості про відповідальність)</i> За редакцією С. С. Єрмакова</p>	<p>... // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова</p>

**Зверніть увагу, що з 2009 року (№ 9) збірник наукових праць „Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту” друкують як журнал.**

Назвою збірника може бути назва конференції (конгресу, симпозіуму), матеріали якої у ньому надруковано. У такому випадку основною назвою збірника виступає тематична назва конференції, а у відомостях, що стосуються назви, зазначають типову назву:

<i>У виданні</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
<p><i>(тематична назва конференції)</i> Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення</p> <p><i>(типова назва)</i> Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю</p>	<p>... // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю</p>

Якщо збірник є серіальним виданням, його назва складається із загальної назви, спільної для всіх підсерій, та назви підсерії, пов'язаної із загальною назвою



словами „серія”, „розділ” і т. ін. Після загальної назви ставлять крапку. Після слова „серія” ставлять двокрапку (без пробілу перед нею), якщо назва підсерії не пов’язана з ним граматично:

... // Вісник Прикарпатського університету. **Серія: Фізична культура**

але

... // Науковий вісник університету „Львівський Ставропігон”. **Серія психолого-педагогічна**

Якщо підсерія має порядковий номер, його зазначають після слова „серія” арабськими цифрами, а після номера перед назвою підсерії ставлять кому:

... // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. **Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)**

У вихідних даних зазначають місце і рік видання збірника; ім’я видавця (назву видавництва) опускають.

. – Суми, 2008. –

У відомостях про місцезнаходження статті у збірнику зазначають номер випуску і сторінки, на яких розміщена складова частина.

. – Вип. 11. – С. 53 – 58.

Якщо випуск поділяється на дрібніші частини (томи, номери, частини), їх наводять через кому.

<i>У виданні</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
Том 3 Книга 1	. – Т. 3, кн. 1. –
Випуск 33 Частина 2	. – Вип. 33, ч. 2. –
Volume 15 Number 3	. – Vol. 15, N 3. –
Issue 28 Volume 1	. – Is. 28, vol. 1. –

Дикий Б. В. Дослідження впливу холодних водних процедур на показники гемодинаміки у людей з підвищеним артеріальним тиском / Дикий Б. В., Вовканич А. С. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2008. – № 3. – С. 65 – 69.

Нерода Н. Напрями дослідження організаційно-правових засад професійного спорту в Україні з урахуванням європейської моделі його розвитку / Неоніла Нерода // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / за заг. ред. Є. Приступи. – Л., 2014. – Вип. 18, т. 4. – С. 98 – 102.

Линець М. М. Диференційована фізична підготовка кваліфікованих волейболістів / Линець М. М., Гнатчук Я. І. // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – Чернігів, 2007. – Вип. 44. – С. 240 – 246.

## РОЗДІЛ 5

### БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ОПИС ДИСЕРТАЦІЇ, АВТОРЕФЕРАТУ ДИСЕРТАЦІЇ

Набір і послідовність елементів у бібліографічних описах дисертацій і авторефератів дисертацій та сама, що й в описі книг.

#### 5.1. Опис дисертації

##### *Схема опису неопублікованої дисертації \**

**Заголовок опису. Назва дисертації : дис. ... канд. (д-ра) (яких) наук : шифр спеціальності / відомості про відповідальність. – Місце захисту дисертації, рік захисту дисертації. – Кількісна характеристика.**

\* Опубліковані дисертації описують як книги або статті.

або:

**Прізвище автора пробіл Ініціали автора пробіл Назва дисертації**  
*пробіл двокрапка пробіл дис. пробіл три крапки пробіл канд. (д-ра) пробіл*  
**(яких) пробіл наук пробіл двокрапка пробіл шифр спеціальності пробіл**  
*навскісна риска пробіл Прізвище, ім'я, по батькові автора крапка пробіл*  
*тире пробіл Місто кома пробіл Рік крапка пробіл тире пробіл Кількість*  
*сторінок пробіл с крапка*

У заголовку опису наводять прізвище та ініціали автора дисертації, розділяючи їх пробілами:

<i>У дисертації</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
Шимечко Ігор Миронович	Шимечко І. М. (Шимечко пробіл І. пробіл М.)

Назву дисертації наводять повністю, не скорочуючи, у тому вигляді, в якому вона подана на титульній сторінці:

<i>У дисертації</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
Мочернюк Владислав Богданович <b>Моделювання підготовленості важкоатлетів високої кваліфікації</b>	Мочернюк В. Б. <b>Моделювання підготовленості важкоатлетів високої кваліфікації</b>

У відомостях, що стосуються назви, у скороченому вигляді зазначають вид роботи (дис.), а також учений ступінь, на здобуття якого подано дисертацію. Це перші відомості, що стосуються назви; їх від назви дисертації відділяють пробілом і двокрапкою.

<i>У дисертації</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту	: дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту
Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук	: дис. ... канд. пед. наук
Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора біологічних наук	: дис. ... д-ра біол. наук

Далі через пробіл і двокрапку вказують шифр номенклатури спеціальностей наукових працівників – це другі відомості, що стосуються назви. Групи цифр розділяють крапками без пробілів:

<i>У дисертації</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
24.00.01 – олімпійський і професійний спорт	: 24.00.01
24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення	: 24.00.02
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти	: 13.00.04

У відомостях про відповідальність вказують прізвище, ім'я та по батькові дисертанта у тому вигляді, як вони наведені на титульній сторінці дисертації:

<i>У дисертації</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
Банах Володимир Ігорович	/ Банах Володимир Ігорович
Дунець-Лесько Антоніна Василівна	/ Дунець-Лесько Антоніна Василівна

Місце захисту і рік захисту дисертації, вказані на титульній сторінці, наводять через кому, застосовуючи нормативні скорочення (див. 1.5). Від попередніх відомостей їх відділяють крапкою, пробілом, тире і пробілом:

<i>У дисертації</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
Львів 2013	. – Л., 2013. –
Житомир 2010	. – Житомир, 2010. –
Київ 2014	. – К., 2014. –

Останнім елементом опису є *кількісна характеристика* – кількість сторінок у дисертації. Їх визначають за останньою пронумерованою сторінкою і також відділяють від попередніх відомостей крапкою, пробілом, тире і пробілом. Далі зазначають кількість сторінок цифрами, ставлять пробіл (нерозривний) і скорочене позначення слова *сторінка* (с.):

. – 219 с.

. – 268 с.

У результаті отримуємо бібліографічний опис дисертації такого зразка:

Пітин М. П. Силова підготовка неповносправних баскетболістів : дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.01 / Пітин Мар'ян Петрович. – Л., 2007. – 254 с.

## 5.2. Опис автореферату дисертації

### Схема опису автореферату дисертації

**Заголовок опису. Назва автореферату :** автореф. дис. ... канд. (д-ра) (яких) наук : [спец.] (шифр) „Назва спеціальності” / відомості про відповідальність. – Місце видання автореферату, рік публікації автореферату. – Кількісна характеристика.

або:

**Прізвище автора пробіл Ініціали автора пробіл Назва автореферату дисертації пробіл двокрапка пробіл автореф. пробіл дис. пробіл три крапки пробіл канд. (д-ра) пробіл (яких) пробіл наук пробіл двокрапка пробіл відкрита квадратна дужка спец. закрити квадратна дужка пробіл шифр спеціальності пробіл відкриті лапки Назва спеціальності закриті лапки пробіл навскісна риска пробіл Прізвище, ім'я, по батькові автора пробіл крапка з комою пробіл Назва організації крапка пробіл тире пробіл Місто кома пробіл Рік крапка пробіл тире пробіл Кількість сторінок пробіл с крапка**

Заголовок опису і назву автореферата зазначають за тими ж правилами, що й для дисертації (див. п. 5.1).

У перших відомостях, що стосуються назви, у скороченому вигляді зазначають вид роботи (автореф. дис.), а також учений ступінь, на здобуття якого подано дисертацію. Від назви дисертації їх відділяють пробілом і двокрапкою:

<i>В авторефераті дисертації</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту	: автореф. дис. ... канд.. наук з фіз. виховання і спорту
Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту	: автореф. дис. ... д-ра наук з фіз. виховання і спорту

У других відомостях, що стосуються назви, після пробілу і двокрапки вказують шифр номенклатури спеціальностей наукових працівників, що

складається з групи цифр, розділених крапками без пробілів. До нього додають назву спеціальності в лапках і з великої літери, застосовуючи нормативні скорочення слів. Цифровому позначенню шифра передуює скорочене слово *спеціальність*, взяте у квадратні дужки, оскільки на титульній сторінці автореферата воно відсутнє:

<i>В авторефераті дисертації</i>	<i>У бібліографічному описі</i>
24.00.01 – олімпійський і професійний спорт	: [спец.] 24.00.01 „Олімпійський і професійний спорт”
24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення	: [спец.] 24.00.02 „Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення”
24.00.03 – фізична реабілітація	: [спец.] 24.00.03 „Фізична реабілітація”

У відомостях про відповідальність в описі автореферату дисертації після пробілу і навскісної риски зазначають прізвище, ім'я та по батькові дисертанта у формі, наведеній у джерелі. Далі ставлять пробіл, крапку з комою, пробіл і вказують назву організації, спеціалізована вчена рада якої прийняла дисертацію до захисту. Назву організації зазначають, використовуючи нормативні скорочення слів:

/ Руда Ірина Євгенівна ; Львів. держ. ун-т фіз. культури

/ Худякова Вікторія Борисівна ; Харків. держ. акад. фіз. культури

/ Лисак Ірина Вікторівна ; Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України

/ Келлер Владимир Станиславович ; ГЦОЛИФК

/ Соломонко Василий Васильевич ; ВНИИФК

*Місце видання і рік публікації* автореферату дисертації, а також його *кількісну характеристику* зазначають за тими ж правилами, що й для дисертації (див. п. 5.1).

Складений відповідно до вимог Держстандарту України бібліографічний опис автореферату дисертації матиме такий вигляд:

Боднарчук О. М. Взаємодія школи та сім'ї у фізичному вихованні учнів першого класу : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту : [спец.] 24.00.02 "Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення" / Боднарчук Олена Миколаївна ; Львів. держ. ун-т фіз. культури. – Л., 2013. – 20 с.

Необхідно зазначити, що у прикладах, поданих Атестаційною колегією МОН України, в описі авторефератів дисертацій є деякі відмінності:

- 1) у відомостях про відповідальність ім'я автора наведено у скороченому варіанті: спочатку ініціали, потім прізвище;
- 2) назву установи, де була захищена дисертація, опущено;
- 3) відомості, що стосуються назви, наведено повністю.

Тому у списках літератури, які мають бути подані в АК МОН України, бібліографічні описи авторефератів оформляють за таким зразком:

Боднарчук О. М. Взаємодія школи та сім'ї у фізичному вихованні учнів першого класу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. виховання та спорту : [спец.] 24.00.02 „Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення” / О. М. Боднарчук. – Л., 2013. – 20 с.

## РОЗДІЛ 6

### БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ОПИС ЕЛЕКТРОННИХ ДОКУМЕНТІВ

Об'єктом складання бібліографічного опису можуть бути електронні інформаційні ресурси локального (з інформацією, зафіксованою на окремому фізичному носії) і віддаленого (з інформацією в інформаційних мережах, зокрема Інтернет) доступу. Відомості для складання опису беруть з основного меню або переліку відомостей програми електронного документа.

Основною назвою електронного документа є назва, подана першою. Місцем видання – юридична адреса офіційного видавця або дистриб'ютора електронних документів. Якщо випуск документів здійснюється за ліцензією, назву зарубіжної фірми не наводять. Позначення документа і його обсяг вказують за загальними правилами.

**Бібліографічний опис електронного ресурсу має таку схему:**

Основна назва [Загальне позначення матеріалу] = Паралельна назва : відомості, що належать до назви / перші відомості про авторство чи відповідальність ; наступні відомості про відповідальність. — Відомості про повторність видання / відповідальність за повторне видання. — Позначення виду

ресурсу (обсяг ресурсу). — Назва (ім'я) видавця, рік видання. — Кількість фізичних одиниць та специфічне позначення матеріалу. — (Основна назва серії чи підсерії ; №, т.). — Системні вимоги (для ресурсів локального доступу) або режим доступу (для ресурсів віддаленого доступу), дата перегляду.

**Богомольний Б. Р.** Медицина екстремальних ситуацій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. мед. вузів III—IV рівнів акредитації / Б. Р. Богомольний, В. В. Кононенко, П. М. Чуєв. — 80 Min / 700 MB. — О. : Одес. мед. ун-т, 2003. — (Бібліотека студента-медика = Medical student's library : започатк. 1999 р.) — 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) ; 12 см. — Систем. вимоги: Pentium ; 32 Mb RAM ; Windows 95, 98, 2000, XP ; MS Word 97-2000. — Назва з контейнера.

**Електронні бібліотеки** [Електронний ресурс] : наук. електрон. журнал. — Режим доступу : [http // www.nbu.gov.ua](http://www.nbu.gov.ua).

**Рибак О.** Класифікація спортивно-прикладних і технічних видів спорту за характером змагальної діяльності [Електронний ресурс] / Олег Рибак // Спортивна наука України. — 2007. — № 2. — С. 26–35. — Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/> (дата перегляду : 27.02.2012).

## РОЗДІЛ 7

### ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ПОСИЛАНЬ НА АРХІВНІ ДОКУМЕНТИ

Український науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства (УНДІАСД) розробив правила оформлення посилань на архівні документи.

#### **I. Архівні документи з паперовими носіями**

Посилання на архівні документи у прикнижкових, прикінцевих, пристатейних списках джерел (у **монографії, навчальному посібнику, статті тощо**) може бути оформлено двома способами:

##### **1. Перший спосіб.**



У разі посилання на архівні документи певної справи у списку джерел посилання здійснюють на всю справу із зазначенням **загальної кількості аркушів справи** (все у скороченій формі).

Посилання містить:

- назву архіву (скорочено),
- номер фонду – ф.,
- номер опису – оп.,
- номер справи – спр.,
- загальну кількість аркушів – арк.

**Усі складові посилання розділяють комами.**

У тексті роботи (**монографія, навчальний посібник, стаття тощо**) у квадратних дужках зазначають порядковий номер джерела у списку та аркуші справи, на яких наявна використана інформація архівного документа.

Наприклад:

**у списку**

9. ЦДАВО України, ф. 166, оп. 5, спр. 439, 14 арк.

12. Держархів м. Києва, ф. 16, оп. 465, спр. 434, 35 арк.

У тексті

[9, арк. 10–12], [12, арк.14] або [9, арк. 7–17]

## **2. Другий спосіб.**

Особливість його полягає в тому, що в посиланні на архівне джерело, крім назви архіву, номерів фонду, опису та справи (все у скороченій формі) вказують **тільки** порядковий номер джерела у списку.

Наприклад:

**у списку**

15. ЦДІАК України, ф. 128, оп. 1, спр. 38, арк. 10.

25. ЦДІАЛ України, ф. 371, оп. 1, спр. 116, арк. 6–16.

27. Держархів м. Києва, ф.16, оп. 465, спр. 434, арк. 6.

У **тексті** роботи в квадратних дужках зазначають порядковий номер джерела у списку.

Наприклад:

[15], [25], [27].

Посилання на архівні документи архівних установ НАН України, міністерств та відомств, вищих навчальних закладів, бібліотек, музеїв, громадських організацій, недержавних архівів, у т. ч. приватних, оформляють згідно з системою обліку документів даної установи.

Перший спосіб:

**у списку**

114. ІР НБУВ, ф. 10, спр. 1686, 30 арк.

**У тексті**

[114, арк. 6–16].

Другий спосіб:

**у списку**

114. ІР НБУВ, ф. X, спр. 1686, 15–16 арк.

**У тексті**

[114]

## **II. Науково-технічні документи Центрального державного науково-технічного архіву України**

Специфіка організації фондів та ведення їх обліку позначається на оформленні посилань для першого та другого способів.

Перший спосіб:

**у списку**

9. ЦДНТА України, ф. Р–72, оп. 2, к. 1–272, од. зб. 1, 10 арк.

**У тексті**

[9, арк. 2].

Другий спосіб:

**у списку**

9. ЦДНТА України, ф. Р–72, оп. 2, к. 1–272, од. зб. 1, арк. 2

**У тексті :** [9]

## **III. Аудіовізуальні документи ЦДКФФА України імені Г. С. Пшеничного та центральних, місцевих, галузевих державних архівів у**

**прикнижкових, прикінцевих, пристатейних списках джерел (у монографії, навчальному посібнику, статті тощо)**

Враховуючи, що в архівній практиці склалася нефондова організація аудіовізуальних документів, а також те, що поняття „аудіовізуальні документи” є збірним для його видів – кінодокументів, відеодокументів, фотодокументів, фонодокументів, при оформленні посилань слід вказувати на конкретний вид документів з дотриманням загальноприйнятої системи посилань у Центральному державному кінофотофоноархіві України імені Г. С. Пшеничного.

**Обов'язковими елементами опису посилань на аудіовізуальні документи є:**

1. Назва архіву (скорочена).
2. Шифр конкретного документа (зі скороченнями).

Ці елементи друкуються в описі послідовно через кому. Вимоги до кожного з елементів опису є такими:

**Назву архіву** подають скорочено – ЦДКФФА України імені Г. С. Пшеничного

**Шифр конкретного документа:**

**Для кіно- і відеодокументів** зазначаються одиниці обліку.

*Наприклад:*

28. ЦДКФФА України імені Г. С. Пшеничного, од. обл. 134.

**Для фотодокументів - фотонегативів** – зазначають розмір негатива (0, 2, 3, 4, 5) і одиницю обліку через дефіс.

*Наприклад:*

11. ЦДКФФА України імені Г. С. Пшеничного, од. обл. 0-56942.

12. ЦДКФФА України імені Г. С. Пшеничного, од. обл. 2-154298.

13. ЦДКФФА України імені Г. С. Пшеничного, од. обл. 3-30.

14. ЦДКФФА України імені Г. С. Пшеничного, од. обл. 4-1740.

**Для фотодокументів – фотопозитивів** – зазначають велику літеру П (що означає позитив) і одиницю обліку через дефіс.

*Наприклад:*

41. ЦДКФФА України імені Г. С. Пшеничного, П-8061.

**Для фотодокумента – фотоальбома** – зазначають велику літеру А (що означає альбом) і одиницю обліку через дефіс.

*Наприклад:*

70. ЦДКФФА України імені Г. С. Пшеничного, А-14.

**Для конкретного фотознімка в альбомі** зазначають велику літеру А (що означає альбом), його одиницю обліку через дефіс, далі проставляють велику літеру П (що означає позитив) і його одиницю обліку через дефіс.

*Наприклад:*

71. ЦДКФФА України імені Г. С. Пшеничного, А-14, П-7.

**Для фонодокументів - грамплатівок** – зазначають велику літеру Г (що означає грамплатівка), одиницю її зберігання через дефіс і одиницю обліку конкретного документа.

*Наприклад:*

12. ЦДКФФА України імені Г. С. Пшеничного, Г-3768, од. обл. 12551.

**Для фонодокументів - магнітних записів** – зазначають велику літеру М (що означає магнітний запис), одиницю її зберігання через дефіс і одиницю обліку конкретного документа.

*Наприклад:*

14. ЦДКФФА України імені Г. С. Пшеничного, М-7978, од. обл. 19550.

**Для фонодокументів – аудіокасет** – зазначають дві великих літери АК (що означає аудіокасета), її одиницю зберігання через дефіс і одиницю обліку конкретного документа.

*Наприклад:*

25. ЦДКФФА України імені Г. С. Пшеничного, АК-33, од. обл. 103.

#### **IV. Посилання на документи зарубіжних країн**

Посилання на архівні документи з архівів зарубіжних країн подають мовою певної країни згідно з прийнятою в даній країні та архіві системою описування та посилань (все зі скороченнями).

#### **У списку**

*Наприклад:*

10. РГИА ф. 796, оп. 79, д. 813, л. 4-5.

11. AP w Lublinie, zespot 95, sygn. 125, k. 6-7.

У прикнижкових, прикінцевих, пристатейних посиланнях на архівні документи (у монографії, навчальному посібнику, статті тощо) при першому посиланні назву архіву подають повністю, в дужках – загальноприйняте скорочення. При повторному згадуванні застосовують скорочену форму назви архіву. При повторних посиланнях на ті ж архів, фонд, справу зазначають – **Там само**.

*Наприклад:*

1. Центральний державний історичний архів України, м. Львів (ЦДІАЛ України), ф. 129, оп. 2, спр. 1144, арк. 4.
2. ЦДІАЛ України, ф. 309, оп. 1, спр. 346, арк. 5–10.
3. Там само, арк. 5.
4. Там само.

## СПИСОК СКОРОЧЕНЬ НАЗВ ДЕРЖАВНИХ АРХІВНИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

### Центральні державні архіви

<i>Повна назва архівних установ</i>	<i>Скорочена назва</i>
Центральний державний архів вищих органів влади та управління України	ЦДАВО України
Центральний державний архів громадських об'єднань України	ЦДАГО України
Центральний державний архів зарубіжної україніки	ЦДАЗУ
Центральний державний електронний архів України	ЦДЕА України
Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України	ЦДАМЛМ України
Центральний державний історичний архів України, м. Київ	ЦДІАК України
Центральний державний історичний архів України, м. Львів	ЦДІАЛ України
Центральний державний науково-технічний архів України	ЦДНТА України
Центральний державний кінофотофоноархів України імені Г. С. Пшеничного	ЦДКФФА України

## ДОДАТОК 1

### ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ЗАПИСУ

#### ОДНОРІВНЕВИЙ ОПИС

**монографії, підручники, посібники**

*один автор:*

Бріскін Ю. Теоретико-методичні основи інваспорту : [монографія] / Юрій Бріскін. – Л. : Кварт, 2005. – 355 с., іл. – ISBN 966-8792-00-9.

Виноградський Б. Спортивна стрільба з лука: основи й удосконалення спеціальної підготовленості : монографія / Богдан Виноградський. – Л. : ЛДУФК, 2012. – 304 с. – ISBN 978-966-2328-40-0.

Передерій А. В. Спеціальні олімпіади в сучасному світі : монографія / А. В. Передерій. – Л. : ЛДУФК, 2013. – 286 с. – ISBN 978-966-2328-56-1.

Бріскін Ю. А. Спорт інвалідів : [підруч. для студ. ВНЗ фіз. виховання і спорту] / Ю. А. Бріскін. – К. : Олімпійська література, 2006. – 263 с. – ISBN 966-7133-79-6.

Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник / Мухін В. М. – Вид. 3-тє, переробл. та допов. – К. : Олімпійська література, 2010. – 486 с. – ISBN 978-966-870-13-8.

Боднар І. Теорія, методика та організація фізичного виховання у спеціальній медичній групі : навч. посіб. / Іванна Боднар. – Л. : ЛДУФК, 2013. – 169 с. – ISBN 978-966-2328-58-5.

Герцик А. Організаційно-методичні аспекти підготовки бакалаврів фізичної реабілітації в Канаді : метод. посіб. для студ. ВНЗ фізкультур. профілю / Андрій Герцик. – Л. : Українські технології, 2005. – 112 с. – ISBN 966-345-038-X.

Шиманова О. Етика і професійна етика : навч.-метод. посіб. / Ольга Шиманова. – Л. : Сорока Т. Б., 2012. – 131 с.

Івасик Н. Фізична реабілітація при порушенні діяльності органів дихання : навч. посіб. / Наталія Івасик. – 2-ге вид., випр. і допов. – Л. : Укр. бестселер, 2009 ; Тріада плюс, 2012. – 192 с. – ISBN 978-966-2384-00-0.

Стафійчук В. І. Рекреалогія : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. І. Стафійчук. – 2-ге вид., перероб. та допов. – К. : Альтерпрес, 2008. – 263 с., 15 картосхем. – (Серія „Бібліотека професійного менеджера”, ISBN 966-542-244-8). – ISBN 966-542-353-3.

***два, три автори:***

Волошин І. Кислотні опади міста Львова: їх хімізм, металізація природних компонентів : монографія / Іван Волошин, Ольга Собечко. – Л. : ЛДУФК, 2013. – 315 с. – ISBN 978-966-2328-42-4.

Бріскін Ю. Вступ до теорії спорту інвалідів : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту] / Юрій Бріскін, Аліна Передерій. – Л. : Апріорі, 2008. – 68 с. : іл. – ISBN 78-966-8256-71-4.

Свистун Ю. Д. Гігієна фізичного виховання і спорту : посібник / Ю. Д. Свистун, Х. Є. Гурінович. – Л. : Українські технології, 2010. – 342 с. – ISBN 978-966-345-210-4.

Приступа Є. Українські народні ігри : монографія / Євген Приступа, Володимир Левків, Олег Слімаковський. – Л. : ЛДУФК, 2012. – 431 с. – ISBN 978-966-2328-33-2.

Шиян Б. М. Наукові дослідження у фізичному вихованні та спорті : [навч. посіб.] / Б. М. Шиян, Г. А. Єдинак, Ю. В. Петришин. – Кам'янець-Подільський : Рута, 2012. – 278 с. – ISBN 978-966-2771-10-7.

***чотири і більше авторів:***

Оцінювання психофізіологічних станів у спорті : монографія / Георгій Коробейніков, Євген Приступа, Леся Коробейнікова, Юрій Бріскін. – Л. : ЛДУФК, 2013. – 311 с. – ISBN 978-966-2328-59-2.

або

Оцінювання психофізіологічних станів у спорті : монографія / Георгій Коробейніков [та ін.]. – Л. : ЛДУФК, 2013. – 311 с. – ISBN 978-966-2328-59-2.

Фізична рекреація : навч. посіб. / Приступа Є. Н. [та ін.] ; за наук. ред. Євгена Приступи. – Л. : ЛДУФК, 2010. – 447 с. – ISBN 978-966-2328-06-6.

**видання, у яких зазначено форму участі відповідальних осіб:**

Лижні гонки : правила змагань / упоряд. В. М. Нечаєв [та ін.]. – К. : Федерація лижного спорту України, 2012. – 55 с.

Фізична рекреація : анот. бібліогр. покажч. друк. видань трьома мовами / уклад. Ірина Свістельник. – Л. : [б. в.], 2013. – 79 с. – (Серія "Інформаційне забезпечення фізичної рекреації, реабілітації і здоров'я людини" ; вип. 4).

Важка атлетика : навч. прогр. / підгот.: Олешко В. Г., Пуцов О. І., Ткаченко К. В. – К. : [б. в.], 2011. – 79 с.

Борітеся – поборете... : огляд діяльності спортивного т-ва "Україна" в Торонті, Канада, за роки 1948 – 1949 / [запроєктував і опрац. Я. Хоростіль]. – Торонто : [б. в.], друкування 1950 (друкарня оо. Василіян). – 91 с.

### **збірники статей:**

Вісник Прикарпатського університету. Серія : Фізична культура. – 2008. – Вип. 6. – 143 с.

Гуманітарні дисципліни у навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів : [зб. наук. ст.]. – Л. : Сорока Тарас Богданович, 2013. – Вип. 3. – 187 с. – ISBN 978-966-2598-19-3.

Нові технології навчання : наук.-метод. зб. – К. : Фахова освіта, 2013. – Вип. 75. – 186 с.

### **словники, довідники, енциклопедії**

Новий англо-український медичний словник : [близько 75 000 термінів] / за ред. Ривкіна В. Л., Бенюмовича М. С. – М. : Руссо ; К. : Арій, 2010. – 784 с. – ISBN 978-966-498-089-7.

Львівський державний університет фізичної культури : попул. довід. / [авт. кол.: О. Полянський, М. Линець, І. Свістельник] ; за заг. ред. Є. Приступи. – Л. : ЛДУФК, 2011. – 170 с. – ISBN 978-966-2328-23-3.

Енциклопедія Львова / за ред. А. Козицького. – Л. : Літопис, 2012. – Т. 4. – 816 с. – ISBN 978-966-7007-68-3, 978-966-8853-23-4(Т.4).

### **журнали, газети**

Практична психологія та соціальна робота : наук.-практ. освіт.-метод. журнал. – 2013. – № 1. – 80 с.

Фізичне виховання в школах України : наук.-метод. журнал. – 2013. – № 7. – 39 с.

Спортивка : всеукр. спорт. газета. – 2014. – 14 квіт. – 16 с.

### **автореферати дисертацій**

Бріскін Ю. А. Теоретико-методичні основи спорту інвалідів як складової міжнародного олімпійського руху : автореф. дис. ... д-ра наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.01 „Олімпійський та професійний спорт” / Бріскін Юрій Аркадійович ; Нац. ун-т фіз. виховання і спорту. – К., 2007. – 41 с.

Коритко З. І. Роль коагуляційно-регенераційного механізму у формуванні перехідних адаптаційно-компенсаторних станів при граничних фізичних



навантаженнях та їх корекція : автореф. дис. ... д-ра біол. наук : [спец.] 14.03.04 "Патологічна фізіологія" / Коритко Зоряна Ігорівна ; Луган. держ. мед. ун-т. – Луганськ, 2013. – 41 с.

Микитин Л. М. Корекція показників фізичного розвитку учнів старшого шкільного віку гірських шкіл Карпатського регіону засобами фізичної культури : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту : [спец.] 24.00.02 "Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення" / Микитин Любов Михайлівна ; Львів. держ. ун-т фіз. культури. – Л., 2013. – 20 с.

Алі Халіл Мохаммед. Фізична реабілітація хворих ішемічною хворобою серця зі стабільною стенокардією напруги : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.03 "Фізична реабілітація" / Алі Халіл Мохаммед ; Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України. – К., 2013. – 19 с.

### **дисертації**

Рибак О. Ю. Теоретико-методичні засади безпеки змагальної діяльності в автомобільному спорті : дис. ... д-ра наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.01 / Рибак Олег Юрійович. – Л., 2013. – 491 с.

Лукавенко А. В. Диференційований підхід до корекції психофізичного стану студентів у процесі фізичного виховання : дис. ... канд. наук. з фіз. виховання та спорту : 24.00.02 / Лукавенко Андрій Вікторович. – Сімф., 2013. – 251 с.

### **патентні документи**

Пристрій для визначення часових рухових параметрів спортсменів-лучників : патент 26074 Україна : МПК<sup>5</sup> F 41 В 5/00 / Виноградський Б. А., Пятков В. Т. – № 93030186 ; заявл. 10.01.93 ; опубл. 30.04.99, Бюл. № 2.

Пристрій для техніко-тактичної підготовки фехтувальників : патент 76884 Україна : МПК А63В 69/02 / Бріскін Ю. А., Пітин М. П., Семеряк З. С. – № 05488 ; заявл. 03.05.2012 ; опубл. 25.01.2013, Бюл. № 2.

### **авторські свідоцтва**

Комп'ютерна програма „Діагностика” : а. с. № 7095 Україна / А. О. Бубела, О. Ю. Бубела, Б. А. Виноградський, Є. Н. Приступа, В. М. Афонін. – № 6885; заявл. 13.12.02; опубл. 10.02.03.

## **БАГАТОРІВНЕВИЙ ОПИС**

Теорія і методика фізичного виховання : [підруч. для студ. ВНЗ фіз. виховання і спорту] : у 2 т. / за ред. Т. Ю. Круцевич. – К. : Олімпійська література, 2008.

Т. 1 : Загальні основи теорії і методики фізичного виховання. – 391 с. – ISBN 966-7133-96-6.

Т. 2 : Методика фізичного виховання різних груп населення. – 367 с. – ISBN 966-7133-97-4.

## **АНАЛІТИЧНИЙ ОПИС**

### **розділ книги:**

Вацеба О. Історичні аспекти зародження спортивного руху в Західній Україні // Нариси з історії спортивного руху в Західній Україні / Оксана Вацеба. – Івано-Франківськ, 1997. – С. 65 – 123.

Платонов В. Н. Подготовка спортсменов в профессиональном спорте / В. Н. Платонов, М. М. Линец // Профессиональный спорт / под общ. ред. С. И. Гуськова, В. Н. Платонова. – К., 2000. – Гл. 12. – С. 326 – 348.

### **глава підручника:**

Линец М. М. Нагрузка и отдых как взаимосвязанные компоненты выполнения физических упражнений / М. М. Линец, В. Н. Платонов // Теория и методика физического воспитания : [учеб. для студ. высш. учеб. заведений физ. воспитания и спорта] : в 2 т. / под ред. Т. Ю. Круцевич. – К., 2003. – Т. 1, гл. 5. – С. 92 – 110.

### **стаття з журналу**

#### ***один автор:***

Свістельник І. Р. Спортивні журнали в системі документальної наукової комунікації (повідомлення перше) / Ірина Свістельник // Теорія та методика фізичного виховання. – 2012. – № 9. – С. 3 – 6.

Zanevskyy I. Compound archery bow asymmetry in the vertical plane / Ihor Zanevsky // Sports Engineering. – 2012. – Vol. 15, issue 3. – P. 167 – 175.

#### ***два, три автори:***

Первачук Р. В. Внесок різних систем енергозабезпечення організму в підготовку спеціальної працездатності борців вільного стилю / Первачук Р. В., Сибіль М. Г. // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2013. – № 3. – С. 99 – 102.

Воронін Д. Взаємозв'язок між спортивним результатом та параметрами фізичного розвитку студентів спеціалізації "Легка атлетика" / Денис Воронін, Ярослав Свищ, Володимир Конестяпін // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2013. – № 1. – С. 101 – 103.

Prystupa E. Developmental trends in sports for the disabled. The case of summer paralympics / Prystupa Eugeniusz, Prystupa Tetyana, Bolach Eugeniusz // Human Movement. – 2006. – Vol. 7, issue 1. – P. 77 – 83.

**чотири автори і більше:**

Розвиток силових якостей кваліфікованих ватерполістів / Островський М. В. [та ін.] // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2010. – № 3. – С. 56 – 62.

Особливості показників системи зовнішнього дихання біатлоністів високої кваліфікації / Вовканич Л. С. [та ін.] // Теорія та методика фізичного виховання. – 2010. – № 3. – С. 15 – 18.

Reconstruction of lattice structure of ion-implanted near-surface regions of Hg1-XCdXTe epitaxial layers / Vlasov A. P. [et al.] // Thin Solid Films. – 2008. – Vol. 516. – P. 8106-8111.

**стаття з газети:**

Приступа Є. Фізична активність – найкращі ліки, або Чи потрібні Україні фахівці зі здоров'я? / Євген Приступа // Дзеркало тижня. – 2007. – 24 лют. – С. 14.

Пилипчук П. Мирон Маркевич: „Перемагає той, хто забиває” / Павло Пилипчук // Футбол по-українськи. – 2008. – 29 серп.

**стаття зі збірника:**

Свістельник І. Р. Систематизація інформації з тематики здорового способу життя у ВНЗ фізкультурного профілю / І. Р. Свістельник // Здоровий спосіб життя : зб. наук. ст. – Л., 2011. – Вип. 64. – С. 54 – 61.

Ярошик М. Показники розвитку швидко-силових якостей дітей старшого дошкільного віку з різними типами темпераменту / Марта Ярошик, Мирослава Данилевич // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту і здоров'я людини / за заг. ред. Є. Приступи. – Л., 2014. – Вип. 18, т. 2. – С. 201 – 204.

Vinogradski B. A. Próba opracowania modelu matematycznego układu człowiek – sprzęt w sporcie / B. A. Vinogradski // Wychowanie fizyczne i sport : kwartalnik. – Warszawa, 2002. – T. 46, cz. 1. – S. 256.

**ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ**

Бріскін Ю. А. Вступ до теорії спорту інвалідів [Електронний ресурс] : електрон. навч. посіб. / Юрій Бріскін, Аліна Передерій. – Л. : Апріорі, 2007. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) ; 12 см.

Патологічна анатомія і патологічна фізіологія людини [Електронний ресурс]: електрон. книга / Тернопіл. держ. мед. акад. ім. І. Я. Горбачевського. – 700 МВ. – Т. : ТДМА ім. І. Я. Горбачевського, 200?. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) ; 12 см. — Систем. вимоги: Windows 95, Internet Explorer – 4.0. – Назва з контейнера.

Заневський І. Оцінювання надійності тесту при тренді результатів тестування [Електронний ресурс] / Ігор Заневський, Людмила Заневська // Спортивна наука України. – 2013. – № 1. – С. 9–16. – Режим доступу: <http://sportsience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/12> (дата перегляду: 20.11.2013).

Боднар І. Проблеми залучення учнів 1–3 груп здоров'я до спільних уроків фізичної культури [Електронний ресурс] / Іванна Боднар // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2013. – № 1. – С. 36–44. – Режим доступу: <http://sportsience.ldufk.edu.ua/index.php/fazis/article/view/59> (дата перегляду: 17.03.2013).

Bielec G. Swimming classes in junior high school students' opinion [Electronic resource] / Grzegorz Bielec, Wojciech Saklak // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2013. – № 2. – С. 92–98. – Режим доступу: [http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc\\_gum/ppmb/texts/2013\\_2/13grbssso.pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ppmb/texts/2013_2/13grbssso.pdf) (дата перегляду: 4.04.2014).

Technical devices of improvement the technical, tactical and theoretical training of fencers [Electronic resource] / Briskin Yuriy, Pityn Maryan, Zadorozhna Olha, Smyrnovsky Serhiy, Semeryak Zoryana // Journal of Physical Education and Sport. – 2014. – Vol. 14(3), art 51. – P. 337–341. – Access mode: [http://efsupit.ro/images/stories/nr3.2014/Art%2051\\_pdf](http://efsupit.ro/images/stories/nr3.2014/Art%2051_pdf) (date of application: 4.06.2014).

## ДОДАТОК 2

### СПІЛЬНИЙ УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКИЙ АЛФАВІТ

Список використаних джерел до дипломної, магістерської, дисертаційної роботи складають за **спільним українсько-російським алфавітом:**

<p><b>А Б В Г Д Е Ё Є Ж З И І Й К Л М</b></p> <p><b>Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ы Ь Э Ю Я</b></p>
---

**Іноземні джерела розташовують наприкінці списку за латинською абеткою.**

### ДОДАТОК 3

## ВІДМІННОСТІ МІЖ ВИМОГАМИ АК МОН УКРАЇНИ ДО СПИСКУ ЛІТЕРАТУРИ ТА ПРАВИЛАМИ ДСТУ ГОСТ 7.1:2006

### ДСТУ ГОСТ 7.1:2006

### АК МОН УКРАЇНИ

#### *Скорочення:*

д-р

доктор

Л.

Львів

Д.

Дніпропетровськ

Т.

Тернопіль

#### *Міжнародний стандартний номер книги (ISBN):*

ISBN – обов'язковий елемент

ISBN не зазначають

#### *Міжнародний стандартний номер серіального видання (ISSN):*

ISSN – обов'язковий елемент

ISSN не зазначають

#### *Автореферат дисертації:*

Загура Ф. І. Морфофункціональні та техніко-тактичні модельні характеристики кваліфікованих дзюдоїстів : **автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту** : спец. 24.00.01 „Олімпійський і професійний спорт” / **Загура Федір Іванович**; Львів. держ. ун-т фіз. культури. – Л., 2007. – 19 с.

Загура Ф. І. Морфофункціональні та техніко-тактичні модельні характеристики кваліфікованих дзюдоїстів : **автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. виховання і спорту**: спец. 24.00.01 „Олімпійський і професійний спорт” / **Ф. І. Загура**. – Л., 2007. – 19 с.

#### *Патентні документи:*

### ДСТУ ГОСТ 7.1:2006

Тренажер для удосконалення майстерності стрільців у швидкісних стрілецьких вправах : патент **40414** Україна : МПК<sup>7</sup> **F 41 J 5/00, F 41 J 3/26** /

Пятков В. Т., Ковальчук А. М., Виноградський Б. А., Козяр М. М., Соколовський В. М. – № 2001010285 ; заявл. 15.01.2001 ; опубл. 16.06.2003, Бюл. № 6.

Комп'ютерна програма „Діагностика” : **а. с. № 7095 Україна** / А. О. Бубела, О. Ю. Бубела, Б. А. Виноградський, Є. Н. Приступа, В. М. Афонін. – № 6885; заявл. 13.12.02; опубл. 10.02.03.

### **АК МОН України**

**Пат. 40414 Україна, МПК<sup>7</sup> F 41 J 5/00, F 41 J 3/26.** Тренажер для удосконалення майстерності стрільців у швидкісних стрілецьких вправах / Пятков В. Т., Ковальчук А. М., Виноградський Б. А., Козяр М. М., Соколовський В. М. – № 2001010285 ; заявл. 15.01.2001 ; опубл. 16.06.2003, Бюл. № 6.

**А. с. № 7095 Україна.** Комп'ютерна програма „Діагностика” / А. О. Бубела, О. Ю. Бубела, Б. А. Виноградський, Є. Н. Приступа, В. М. Афонін. – № 6885; заявл. 13.12.02; опубл. 10.02.03.

## ДОДАТОК 4

### ЛЕКСИКА ПЕРЕКЛАДУ УЧЕНИХ СТУПЕНІВ

<b>Учений ступінь</b>	
<b>ступінь бакалавра – first degree = Bachelor's degree</b>	
бакалавр (природничі науки) (гуманітарні науки) (управління)	Bachelor Bachelor of Science, B.Sc./B.S. Bachelor of Arts, A.B./B.A. Bachelor of Business Administration, B.B.A.
<b>Студенти магістратури та аспіранти – graduate (амер.)/postgraduate (брит.) students</b>	
<b>Ступінь магістра – master's degree = advanced/graduate/higher degree;</b>	
магістр (природничі науки) (гуманітарні науки)	Master Master of Science, M.S.; Master of Arts, M.A.
аспірант	Postgraduate (брит.) Student, Doctoral Student
<b>Ступінь доктора філософії – doctoral degree / doctor's degree/doctorate</b>	
<b>Ступінь кандидата наук – candidate's degree</b>	
доктор філософії	Doctor of Philosophy, Ph.D.
кандидат наук кандидат технічних наук	Candidate of Sciences, Cand. Sc. Candidate of Science (Engineering) (рос., укр.) Ph.D in Technical Science (амер.)
кандидат наук з фізичного виховання і спорту	Candidate of Sciences is from Physical Education and Sport
<b>Ступінь доктора наук – senior doctorate</b>	
Гранд доктор філософії	<i>Grand Doctor of Philosophy, Grand PhD</i>
доктор наук доктор технічних наук доктор фізико-математичних наук	Doctor of Science / Doctor of Sciences Doctor of Technical Science (s) Doctor of Physics and Mathematics, Dr. Sc. (Phys.-Math.)
доктор наук з фізичного виховання і спорту	Doctor of Sciences is from Physical Education and Sport
<b>Вчене звання</b>	
старший науковий співробітник (природничі науки) (гуманітарні науки)  (технічні науки)	Senior Scientific Associate (гум.), Senior Research Associate/ Senior Research Scientist (природ.); Senior Research Physicist, Senior Research Chemist Senior Research Associate
доцент	Associate Professor

професор	Profesor
академік Національної академії наук України член-корреспондент Національної академії наук України	Academician, Acad. of the National Academy of Science of Ukraine Corresponding Member of the National Academy of Science of Ukraine
<b>Посада</b>	
асистент, викладач	Assistant Lecturer, Lecturer
старший викладач	Senior Lecturer
доцент	Associate Professor
завідувач кафедри кафедра фізичного виховання	Head of Department Department of Physical Education
декан заступник декана факультет	Dean Deputy Dean Faculty (Faculty of Science, Faculty of Economics, etc.) (Брит.)
ректор перший проректор проректор з навчальної роботи проректор з наукової роботи	Rector The First Vice Rector Vice Rector for Academic Affairs; Vice Rector for Scientific Affairs
Молодший науковий співробітник  науковий співробітник старший науковий співробітник	Junior Research Assistant, Junior Research Scientist Research Scientist, Research Assistant Senior Scientific Associate (гум.), Senior Research Associate/ Senior Research Scientist (природ.); Senior Research Physicist, Senior Research Chemist
Директор центру Директор наукової бібліотеки	Director of the Center Director of the Scientific Library



## СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання : (ГОСТ 7.1-2003, IDT) : ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. – Чинний з 2007-07-01. – К. : Держспоживстандарт України, 2007. — III, III, 47 с. – (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Національний стандарт України).
2. Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання : (ГОСТ 7.80-2000, IDT) : ДСТУ ГОСТ 7.80:2007. — Вперше ; чинний з 1.04.08. – [К.] : Держстандарт України, [2008]. – 16 с. – (Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи).
3. Библиографическая запись. Библиографическое описание электронных ресурсов. Общие требования и правила составления : ГОСТ 7.82-2001. – Дата введения 2002-07-01. – Минск : ИПК. Изд-во стандартов, 2001. – III, 23 с. – (Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу) (Межгосударственный стандарт).
4. Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел, який наводять у дисертації, і списку опублікованих робіт, який наводять в авторефераті // Бюлетень Вищої атестаційної комісії України. – 2008. – № 3. – С. 9 – 13.
5. Рекомендації щодо складання бібліографічного опису в картках для каталогів і картотек (у зв'язку із набуттям чинності ДСТУ ГОСТ 7.1:2006) / уклад. Рудич Ольга Борисівна. – К. : Кн. палата України, 2008. – 58 с.
6. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила : ДСТУ 3582-97. – Чинний від 1998-07-01. – К. : Держспоживстандарт України, 1997. – 24 с.
7. Словничок скорочених слів та словосполучень // Сучасна українська ділова мова : [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / М. Зубков. – [2-ге вид., допов.]. – Х., 2002. – С. 400 – 409. – ISBN 966-670-044-1.
8. Сташко М. В. Російсько-український словник бібліотечно-бібліографічних термінів : близько 6700 термінів / М. Сташко. – 2-е вид., перероб. і допов. – Л. : БаК, 1996.– 200 с. – ISBN 966-7065-00-6.

**НАУКОВЕ ВИДАННЯ**

**СВІСТЕЛЬНИК І.Р., ВЕЛИЧКОВИЧ Н.П.**

**ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ  
ЩОДО СКЛАДАННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ**

**для студентів, магістрантів, аспірантів  
ВНЗ фізкультурного профілю**